

РЕПУБЛИЧКИ ЗАВОД ЗА СТАТИСТИКУ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

ОВО ЈЕ РЕПУБЛИКА СРПСКА 2017

РЕПУБЛИКА СРПСКА
РЕПУБЛИЧКИ ЗАВОД ЗА СТАТИСТИКУ
REPUBLIKA SRPSKA
INSTITUTE OF STATISTICS

ОВО ЈЕ РЕПУБЛИКА СРПСКА 2017

Бања Лука
децембар 2017.

ISSN 2490-3205

Главни уредник:
Велимир Савић

Одговара:
Др Радмила Чичковић, директор

Начелник Одјељења за публикације, односе са јавношћу и повјерљивост статистичких података:
Владан Сибиновић

Редакциони одбор:
Др Радмила Чичковић, Велимир Савић, Богдана Радић, Јелена Ђокић, Владан Сибиновић

Припрема материјала:
Статистичка одјељења, Велимир Савић

Техничка припрема текста, дизајн и прелом:
Владан Сибиновић

Лектор:
Далибор Смиљкић

Корице:
Никола Савић

Штампа:
Off-Set, Тузла

За штампарију:
Мирела Аљић

Тираж:
300

На корицама су коришћене фотографије Мелине Димитријевић.
Захваљујемо ауторки на уступљеним радовима.

ПРЕДГОВОР

Република Српска у 2017. години прославља 25 година постојања. И Републички завод за статистику, који је важна институција Српске, већ од прве године оснивања Републике, је такође 23. новембра ове године, свечано обиљежи четврт вијека рада. Било је лијепо и достојанствено на нашој свечаности, уз бројне и угледне пријатеље и госте, којима се поносимо.

Будући да смо двоструки слављеници, важан јубилеј Републике Српске, славимо како и приличи, радно, а резултати и дјела се сигурно и најбоље виде кроз наше публикације. Све су Српској посвећене. Статистички Годишњак Републике Српске за ову годину већ смо објавили, слиједи премијерно „Градови и општине Републике Српске“ као посебна и нова публикација, а увијек интересантно, издање „Жене и мушкарци у Републици Српској“ већ је у припреми за штампу. Публикација „Ово је Република Српска“ је не само статистичка лична карта Српске, врло популарна и читљива којом се Завод радо легитимише, него је и значајно издање које нас и насловом обавезује да сваки пут будемо бољи.

Успијevamo у томе, напредујемо и сваког дана који смо оставили иза себе, богатији смо за још један, јер они дани проживљени, донијели су нам нове спознаје и искуства. Прикупљајући дане, већ богати, славимо прошле и са великом радошћу ишчекујемо нове.

Ово издање посветили смо фантастичној и моћној ријечи Дрини, једном од не само географских него и стварних симбола и обиљежја Српске. Живот је на њеним обалама. И није енергија Дрине само она што је преточена у електричну енергију која у великом дијелу освјетљава дивно лице Републике Српске – ту су лов, риболов, туризам, шумарство и пољопривреда, грађевинска дјелатност... До Дрине и преко Дрине се планирају нови, најсавременији путеви, и све нас радује што ће лијепо Подриње бити још боље повезано са осталим дијеловима Српске.

Сва поглавља смо проткали одабраним Андрићевим мислима, не само зато што је то пригодно - јер је Иво у Вишеграду растао, и тај град у свјетским размјерама овековјечило. Нашем мудрому нобеловцу читалац се треба увијек радовати и поново га разумијевати, јер су његове реченице не само вишеслојне него и свевременске. Борећи се против зла, Иво се борио за добро. Добро је и чинио. Сав новац који је примио за Нобелову награду даривао је управо за библиотеке и књиге знајући која је важност и снага просвјетитељства и културе за овај простор. И ми у Заводу смо тога свјесни и књиге поклањамо корисницима из цијелог свијета и у штампаном и у електронском облику.

На крају ове наше књиге дајемо: водич за кориснике, знакове и скраћенице, ознаке за подручја дјелатности, а и врло интересантан одјељак, Мала школа статистике.

Надамо се да ће читаоцима и ово издање, као и претходна, бити и занимљиво и корисно.

Бања Лука, децембар 2017.

Др Радмила Чичковић,
директор Републичког завода за статистику

- Фантастичне су твоје фотографије Ђуприје на Дрини. Но, имаш ли неку веселију?

- Тај мост има неку своју драму и тежину кроз векове и некако ми не иде да је ту нешто весело, а и тамо кад год да будеш, присутна је нека неодређена светлост, магличаста, која тој посебној атмосфери и боји воде, мрко зелене, и читавом амбијенту даје некаву нарочиту мистичност. Чак и кад је јако сунце не можеш имати утисак неке радости, да не причам о крајолику који окружује мост; уме тамо да буде и суморно - у мом случају је то романтично, што је још и највеселије могуће. Све то заиста подсећа на Андрићев роман. Место је невероватно, треба га доживети.

Чини ми се да ко год је био тамо, око тог моста, и кроз Вишеград пролазио, умје тако, јер је Мелина, фотографкиња која нам је дивне слике Дрине подарила за корице, заправо на сјајан начин рекла оно што и ја мислим. Могао сам Дрину и ја усликати и у горњем току, мирнију, питому скор, ухватити сунце које се пресијава над водом, проведрити све то филтерима, но схватам да би без тог моста била неснађена, баш као млада која је управо изгубила прстен. Јесте, заиста је Дрина овјенчана тим славним премошћавањем. И, тачно је то за боју – домаћи често и присније, одмиља, ту врлудавку, Зеленком или Зелеником зову. Цијели горњи ток Дрине је у високом планинама Динарида, краса или крша, а управо велика концентрација раствореног кречњака је разлог да вода Дрине има тако карактеристичну, нестварно зелену, смарагдну боју.

Жеља нам је да овом публикацијом која је не само статистичка, него и родољубива, јер име отаџбине носи, позовемо читаоце у њене источне крајеве, посебно на Подриње. Дрина (етимолошки по паганском богу Дриносу) је најдужа ријека на територији Српске и великим дијелом је њена источна граница. Од укупно 341 km њеног тока, чак 308,5 km је у Српској. Рођена спајањем црногорских ријека Пиве и Таре код Шћепан Поља, баш ту, на самој граници, Дрина улази у Источну Херцеговину. Путујући Српском, Дрина пролази кроз Фочу, Вишеград, Зворник, а протиче и територијама општина Ново Горажде, Сребреница, Братунац, као и града Бијелина.

Пуна прегршт је мотива да се Дрина доживи и омирише, да се о њој пише. Чудна је то ријека, ниједна са ових простора нема толико силе, снаге и милоште, и мира и немира, ниједна не даје толико, а да толико узима, и пустоши и богати. Та, Зеленка, и ствара и разара, и спаја и раздваја.

Дрина јесте раздвајала велике Империје, државе, народе, но спајала је - људе: у вољи и невољи, одвајкада, мјештани са десне и лијеве обале су сами „премоштавали“ ту силну ријеку, скелама, сплаварећи, чамцима, чак и паробродима све до Зворника за Аустрије бродили, трговали, били једни другима ослонац. У давна времена, послје смрти цара Теодосија 395. године н.е. Дрина је била природна граница између Источног и Западног Римског царства. О њене обале се разлупала Турска, а потом и Аустроугарска царевина, о чему је свједочење остало не само у историјским документима и још живим сјећањима, него и у једном од најљепших и најпопуларнијих маршева свијета „На Дрину“ Станислава Биничког. Има Дрина своју музику, и своју причу и дубоко памћење, нама, тек пролазницима, непојмљиво.

Дрина је непроцењива; бистра, пуна разноврсне рибе, обавијена густим шумама уз право богатство флоре и фауне. Кад је најгуробнија, кад оснажи, од киша набуја и подивља, кад се све замрачи, тад највише снаге и струје даје. Није ни чудо, са лијеве стране јој притичу легендарна Сутјеска, па Бистрица, Прача и Јања, а са десне, нападају је Фехотина, Лим, Рзав, Жепска, Љубовија, Дрињача и Јадар. Толико воде! Дрина је међу најбогатјим сливовима у Европи, њена

потенцијална хидроенергија је застрашујућа. Из кречњачких масива са 2 000 метара надморске висине, усијецајући врлети, спушта се до ушћа на 80 метара изнад мора, па се шири и шепури равницима. Висинска разлика је импресивна. (кањон Дрине је по дубини од 1 000 – 700 метара, трећи у свијету и други у Европи, иза кањона Таре). Набрекла од сњегова и обилних киша, тог 27. марта 1896. године, Дрина је достигла водостај за чак 14 метара већи од нормалног и поплавила и Ћуприју у Вишеграду. Такав неочекиван и нагли раст нивоа воде познат је само у тропским крајевима. Овај догађај, и страшне посљедице поплаве, још су упамћени у колективној свијести, као „велики поводањ“. Андрић, који је на Дрини камени град добио, у роману је записао:

„Већ идућег лета, спомен на велику поплаву почео је да прелази у сећање старијих људи, где ће живети још дуго, а младеж је, у песми и разговору, седела на белој, глаткој, каменој капији, над водом која је текла дубоко испод њих и својим шумом допуњавала њихову песму. Заборав све лечи, а песма је најлепши начин заборављања, јер у песми се човек сећа само онога што воли. Тако се на капији, између неба, реке и брда нараштај за нараштајем учио да не жали преко мере оно што мутна вода однесе. Ту је у њих улазила несвесна филозофија касабе: да је живот несхватљиво чудо, јер се непрестано троши и осипа, а ипак траје и стоји чврсто као на Дрини Ћуприја“.

Но, како све што извире, негдје и увире, отпловићемо и до ушћа Дрине, у село Црна Бара, код Сремске Раче, гдје су рођени Вук Исаковић - јунак романа „Сеобе“ Милоша Црњанског, и чувени Хајдук Станко, којег је ојековјечило у истоименом роману Јанко Веселиновић. Јанко је такође рођен уз саму Дрину, у мјесту Салаш Црнобарски, у тадашњој кнежевини Србији. Вјероватно су незаборавни лирски описи мочвара у „Сеобама“, поетични али и тако туробни, заправо пејзажи са Дрине, јер управо се ту, магијом и маглама обмотана, развлачи ријека, чудно мирна и снажна.

Тамо гдје је почетак њеног краја, никада кротка, меандрира, метанише и плави. Признајем, ту је најмање волим. Пуно је тамо рупетина и замки, бара, што су људи направили, одвозећи огромне количине шљунка са њених обала. Као да се свети, Дрина узврати. Кад плави домове и поља семберских тежака као што је то било и 2014. године, она то чини неумитно и безобзирно, свјесна да је сама себи сврха. И уопште, питање је да ли се она улива у Саву - прије бих рекао да су се сестрински спојиле. Јер, погледа ли се из висине то огромно ушће, скоро делта, види се како је Дрина Сави сасвим промијенила ток не заборављајући своју планинску нарав и силу наноса који је довукла. Тако загрљене, плешу ка Дунаву, јер и Сава, опијена, ненадано почиње да кривуда.

Но, човек је такав, кроти све. На Дрини су чак три хидроелектране, њене катаракте: Вишеград, Зворник и Бајина Башта. Смирују је три величанствена језера: Вишеградско, Зворничко, Перућац. Нови мостови и путеви се граде и планирају. На подручју Сребренице је у 2017. години основан „Национални парк „Дрина“. Мехмед-пашина Ћуприја, дјело мајстора Синана из 1571. године, поносно стоји - као свјетска баштина под заштитом „УНЕСКА, али и вјечито свједочи да је највећи турски везир, заправо дјечак Бајо Ненадић из Соколовића код Рудог. Он је своју бол премостио.

Дрину можемо да опишемо и статистиком, као и да музику изразимо математиком. У овом тексту то не чинимо, подаци су у књизи. Дрину треба свим чулима осјетити. И вољети, не само зато што је наша, искрено, као сјајни Роберт де Ниро, који је својој кћери, по љепотици, дао име - Дрина.

Главни уредник:
Велимир Савић

Предговор	3
Статистика као музика	4
01 Општи подаци	7
02 Географски и метеоролошки подаци	8
03 Регистар пословних субјеката	15
04 Становништво	17
05 Плате	20
06 Тржиште рада	22
07 Бруто домаћи производ	26
08 Инвестиције	30
09 Животни стандард и сиромаштво	33
10 Структурне пословне статистике	36
11 Цијене	40
12 Пољопривреда	43
13 Шумарство	48
14 Животна средина	52
15 Индустрија	55
16 Енергетика	59
17 Грађевинарство	64
18 Спољна трговина	66
19 Дистрибутивна трговина	69
20 Туризам	71
21 Саобраћај и везе	73
22 Образовање	78
23 Култура и умјетност	85
24 Здравље	88
25 Здравствено, пензијско и инвалидско осигурање	91
26 Социјална заштита	93
27 Истраживање и развој	99
28 Криминалитет	104
Водич за кориснике	107
Знакови и скраћенице	108
Подручја дјелатности	109
Мала школа статистике	110

01 ОПШТИ ПОДАЦИ

Република Српска је проглашена 9. јануара 1992. године, а као државни ентитет Босне и Херцеговине верификована је Дејтонским мировним споразумом и потписивањем мира у Паризу, 14. децембра 1995. године. Република Српска је данас парламентарна република са ограниченим међународним субјективитетом. Највећи град Републике Српске је Бања Лука која представља административни, привредни и културни центар Републике Српске.

НАЗИВ	Република Српска	
амблем		
СИМБОЛИ		
заства		
СЛУЖБЕНИ ЈЕЗИЦИ	језик српског народа, језик бошњачког народа, језик хрватског народа	
СЛУЖБЕНА ПИСМА	ћирилица, латиница	
СТАНОВНИШТВО (2016. година, процјена)	1 157 516	
ПОВРШИНА ¹⁾	24 641 km ²	
ТЕРИТОРИЈАЛНО УРЕЂЕЊЕ	општине	57
	градови	7
МОНЕТА	конвертибилна марка (KM)	
Међународна банкарска шифра (ISO code)	BAM	

¹⁾Привремени податак о површини Републике Српске који не укључује дио Брчко дистрикта.
Извор: Републичка управа за геодетске и имовинско-правне послове

02 ГЕОГРАФСКИ И МЕТЕОРОЛОШКИ ПОДАЦИ

„Нико не зна шта значи родити се и живети на ивици између два света, познавати и разумевати један и други, а не учинити ништа да се они објасне међу собом и зближе, волети и мрзети и један и други, колебати се и поводити целог века, бити код два завичаја без иједнога, бити свуда код куће и остати заувек странац; укратко: живети разапет, али као жртва и мучитељ у исто време.“

Географски положај Републике Српске

Територија Републике Српске налази се између 42°33' и 45°17' сјеверне географске ширине и 16°12' и 19°38' источне географске дужине по Гриничу, односно захвата сјеверни и источни дио геопростора Босне и Херцеговине. Република Српска има површину од 24 641 km².

Република Српска спада у групу континенталних простора – нема излаз на море и смјештена је на контакту двију великих природно-географских и друштвено-економских регионалних цјелина – панонске и медитеранске.

Према територијалној организацији територију Републике Српске чине седам градова: Бања Лука, Источно Сарајево, Приједор, Добој, Бијељина, Требиње и Зворник као и 57 општина. Док остали наведени градови у свом саставу немају општине, Град Источно Сарајево обухвата подручја општина: Источна Илиџа, Источно Ново Сарајево, Пале, Соколац, Источни Стари Град и Трново. Град Бања Лука је највећи град Републике Српске и представља административни, привредни и културни центар Републике Српске.

Републику Српску пресијецају виталне комуникационе везе

У саобраћајно-географском смислу положај Републике Српске је од посебног значаја. То се првенствено односи на меридијански правац који ријечним долинама Босне и Неретве, пресијецајући динарски планински комплекс, повезује средњоевропску и медитеранску макрорегију. Ништа мањег значаја није ни упоредни правац који повезује Републику Српску са централнобалканским и западноевропским простором. Значајан је и излаз Републике Српске на ријеку Саву којом се веже на европску ријечну саобраћајницу Рајна – Мајна – Дунав.

Природна обиљежја Републике Српске

Сложена и занимљива природна обиљежја Републике Српске су резултат припадности различитим природно-географским цјелинама и њиховој геоморфолошкој еволуцији.

У сјеверном перипанонском дијелу брежуљкасти терени, изграђени од кенозојских наслага, постепено се спуштају у равничарске просторе са алувијалним заравнима и ријечним терасама што уједно чини и најплоднији дио Републике Српске. На том простору издиже се само неколико усамљених планина – Козара, Просара, Мотајица, Вучијак, Озрен и Требовац, те крајњи сјеверо-источни огранци Мајевце.

Према југу, равничарски простор преко брежуљкастог терена прелази у планинско подручје које заузима и највећи дио површине Републике Српске. Највиши планински врх на територији Републике Српске је Маглић, који се налази на 2 386 m надморске висине на истоименој планини.

Најдуже ријеке Републике Српске су Дрина (308,5 km), Сава (204,8 km) и Врбас (131,9 km) које припадају црноморском ријечном сливу. Све мање ријеке у Републици Српској, осим оних на подручју Источне Херцеговине, припадају дринском и савском ријечном сливу. Све воде јужно од планинског превоја Чемерно, на подручју Источне Херцеговине, припадају јадранском ријечном сливу.

2.1. Географске координате крајњих тачака

	Сјеверна географска ширина	Источна географска дужина ¹⁾	Насељено мјесто
Сјевер	45° 16' 36"	16° 56' 08"	Доња Градина - општина Козарска Дубица
Југ	42° 33' 18"	18° 26' 45"	Подштировник - град Требиње
Исток	44° 02' 59"	19° 37' 44"	Жлијебац - општина Братунац
Запад	44° 56' 52"	16° 12' 18"	Средњи Бушевић - општина Крупа на Уни

¹⁾ По Гриничу

2.2. Највише планине и планински врхови

Планина	Врх	Надморска висина, m
Маглић	Маглић	2 386
Волујак	Волујак	2 336
Лелија	Велика Лелија	2 032
Зеленгора	Брегоч	2 014
Клековача	Клековача	1 961
Црвањ	Зимомор	1 920
Јахорина	Огорјелица	1 916
Виторог	Велики Виторог	1 906
Требова планина	Велика Кошута	1 872
Бјеласница (Гатачка)	Бјеласница	1 867
Снијежница (Тјентиште)*	Снијежница	1 787
Баба	Ђед	1 735
Вучево (Површ)	Живањ	1 696
Вучево	Жрвањ	1 696
Романија	Велики Лупоглав	1 652
Требевић	Требевић	1 629
Јавор	Велики Жеп	1 537

Извор: Природно-математички факултет, Бања Лука, Катедра за физичку географију

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

Највеће језеро у Републици Српској је Билећко језеро, настало акумулацијом на ријеци Требишњици. Језеро је површине 27,064 km², а уједно је и међу највећим вјештачким језерима на Балканском полуострву.

2.3. Најдуже ријеке (дужина тока)

Ријека	УКУПНО	km
		у Републици Српској
Дрина	341,0	308,5
Сава	945,0	204,8
Врбас	249,9	131,9
Босна	279,4	98,0
Врбања	95,4	95,4
Уна	212,5	91,8
Сана	157,7	85,0
Укрина	80,9	80,9

Извор: Јавна установа „Воде Српске“, Бијељина

2.4. Највећа језера и рибањаци

	Површина km ²	Надморска висина, m	Највећа дубина, m	Запремина воде, мил. m ³
ВЈЕШТАЧКА ЈЕЗЕРА				
Билећко (на Требишњици)	27,064	400	104,0	1 280,0
Перућачко (на Дрини)	12,401	290	70,0	355,0
Зворничко (на Дрини)	8,876	140	28,0	89,0
Вишеградско (на Дрини)	8,900	336	78,0	161,0
Бочац (на Врбасу)	2,330	282	62,0	52,7
ПРИРОДНА ЈЕЗЕРА				
Штиринско (на Зеленгори)	0,129	1 672	4,5	0,255
Котланичко (на Зеленгори)	0,044	1 528	10,0	0,250
Улошко (на Црвњу)	0,043	1 058	14,0	0,255
Доње Баре (на Зеленгори)	0,021	1 475	4,5	0,057
Орловачко (на Зеленгори)	0,021	1 438	5,0	0,054
РИБЊАЦИ				
Саничани (на Гомјеници)	11,179	143	4,0	...
Бардача (на Матури)	7,472	90	2,2	...
Прњавор (на Вијаки)	6,664	134	3,5	...
Сековац (на Укрини)	3,980	85	3,0	...

Извор: Природно-математички факултет, Бањалука, Катедра за физичку географију

Природни потенцијали су свакако један од кључних фактора у садашњем и будућем развоју Републике Српске и њеном економско-географском обликовању. У том смислу у најважније природне потенцијале спадају пољопривредно земљиште, шумски комплекси, хидро-климатски услови и рудни и минерални ресурси.

Климатске карактеристике

Различити климатски утицаји који дјелују на простору Републике Српске, резултат су природних фактора и законитости опште циркулације ваздушних маса овог простора. Према томе, на територији Републике Српске могу се издвојити три климатска типа и то:

1. Сјеверни перипанонски простор, има умјерено континенталну климу. Одликује се са умјерено хладним зимама и топлим лјетима. Вриједности средње годишње температуре ваздуха овог климатског типа крећу се од 12°C до 19°C.

2. Планинска и планинско-котлинска клима, захвата највећи дио Републике Српске. Планински масиви имају кратка и свјежа лjeta и хладне и сњеговите зиме, гдје се високи сњежни покривач дуго задржава. Средња годишња температура ваздуха је између 5°C и 7°C. Брежуљкаста подручја, те котлине и долине имају нешто блажу климу. Простори који имају обиљежја планинско-котлинске климе, имају средњу годишњу температуру ваздуха

око 10°C. Зиме су умјерено хладне са снијегом, са честим температурним инверзијама и маглама, док су лjeta умјерено топла.

3. Измјењена варијанта медитеранско-јадранске климе

Јужни дио Републике Српске односно простор ниске Херцеговине има измјењену варијанту јадранске климе. Овај простор се назива Хумине, за разлику од простора Рудина који захвата више планинске дијелове херцеговачког крша кога, у климатском погледу, карактерише прелазна варијанта између климе Хумина и планинске климе. Средња годишња температура ваздуха је између 14°C и 14,7°C. У овом климатском простору смјештен је најтоплији град Републике Српске – Требиње.

2.5. Годишње вриједности важнијих метеоролошких параметара и средња мјесечна температура ваздуха, 2016.

Мјесто	Средња годишња температура ваздуха, °C	Облачност, десетине	Влажност, %	Инсолација, час
Бања Лука	12,40	5,90	75,00	1 959,50
Бијељина	12,70	6,00	79,00	1 864,90
Билећа	12,80	4,70	69,00	2 393,30
Вишеград	11,50	6,90	71,00	-
Градишка	12,60	5,00	75,00	-
Добој	12,20	6,40	76,00	1 837,20
Калиновик	8,10	5,80	74,00	-
Мркоњић Град	10,30	6,00	76,00	1 691,50
Нови Град	11,60	6,40	73,00	-
Приједор	12,00	6,00	77,00	1 847,20
Рибник	11,10	6,00	71,00	-
Рудо	11,00	6,30	67,00	-
Соколац	8,10	5,90	77,00	1 824,90
Србац	11,80	6,50	75,00	-
Сребреница	10,80	6,60	81,00	1 444,80
Требиње	15,10	4,40	64,00	-
Фоча	10,70	6,60	80,00	-
Хан Пијесак	7,40	6,00	87,00	1 700,90
Чемерно	7,10	5,60	79,00	1 920,00
Шипово	10,30	5,60	79,00	-

Извор: Републички хидрометеоролошки завод

Земљотреси у Републици Српској

Подручје Балкана је под утицајем великих плоча литосфере у Евроазији и Африци, као и мањих сегмената попут Арабијске плоче и Јадранске микро-плоче. Бројна тектонска помјерања на самом копну доприносе акумулацији притиска, који, с времена на вријеме, производи значајну сеизмичку активност.

2.6. Земљотреси

Мјесто (локација)	Датум	Хипоцентрално вријеме ²⁾	Географска ширина	Географска дужина	Магнитуда ³⁾	Интензитет ⁴⁾
Бочац	20. 2. 1996.	14:12:13	44,50	17,23	4,7	6-7
Теслић	26. 2. 1998.	12:09:20	44,72	17,71	4,1	5-6
Источни Дрвар	15. 4. 1998.	23:30:47	44,37	16,63	4,1	5-6
Требиње	22. 7. 2001.	20:08:16	42,79	18,18	4,6	6-7
Котор Варош	29. 3. 2002.	16:04:01	44,60	17,39	4,0	5-6
Милићи	14. 12. 2003.	10:09:29	44,08	19,09	5,1	6-7
Невесиње	21. 9. 2004.	04:46:09	43,18	18,13	4,2	5-6
Берковићи	27. 9. 2005.	00:25:34	43,22	18,15	5,1	6-7
Невесиње	17. 6. 2006.	20:01:10	43,39	18,09	4,3	6
Невесиње	17. 6. 2006.	20:09:26	43,36	18,15	4,2	5-6
Требиње	14. 11. 2008.	13:26:05	42,56	18,60	4,7	6-7
Пале	31.3.2009.	01:46:03	43,84	18,54	4,1	5-6
Волујак	25.1.2013.	18:52:26	43,26	18,70	4,1	6
Волујак	3.2.2013.	12:01:00	43,22	18,67	4,1	6
Регион Сребренице	28.8.2013.	05:16:41	44,02	19,23	3,1	4-6
Регион Поткозарја	28.1.2014.	00:03:32	44,99	17,13	4,2	6
Регион Гацка	4.5.2014.	23:29:53	44,52	17,56	3,9	5-6
Регион Гацка	30.9.2014.	15:12:43	43,06	18,40	4,0	5-6
Јахорина	12.04.2015.	00:05:32	43,75	18,56	4,2	6
Масловаре	28.4.2015.	16:16:50	44,52	17,56	4,0	5-6
Слатина (рег. Бања Луке)	3.11.2016.	15:04:04	44,80	17,30	3,9	5-6
Регион Билеће	9.11.2016.	15:58:44	42,93	18,47	4,1	5-6

²⁾ Вријеме потреса дато је по UTC времену (универзално вријеме)

³⁾ Магнитуда потреса изражена је у јединицама Рихтерове скале

⁴⁾ Интензитет потреса у епицентралној зони одређен је према Меркали – Канкани – Зиберговој (Merkalli – Cancani – Sieberg) скали (°MCS).

Извор: Републички хидрометеоролошки завод

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

Дно Кладополског језера прекривено је балванима, а у близини језера не налази се ниједно стабло. Језеро је настало тако што су чобани из тог краја посјеченим стаблима зачепили вртачу у коју је понирао поточић.

Језеро је смјештено у подножју планина Зеленгоре и Лелије, на надморској висини од 1 380 m, површине око 2,5 хектара, а дубине од 8 до 10 метара.

03 РЕГИСТАР ПОСЛОВНИХ СУБЈЕКТА

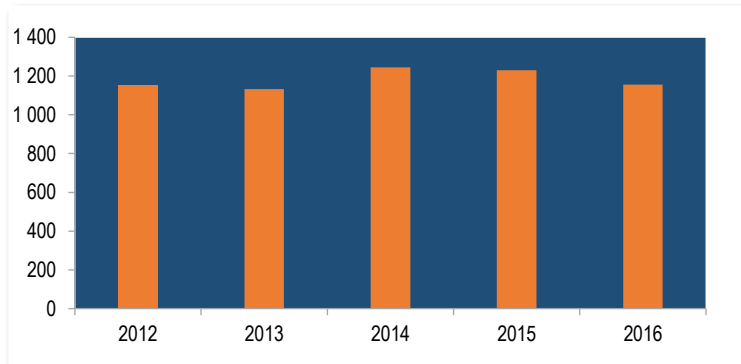
„Ништа жив човек не може изгубити што му једно пролеће не би могло повратити, нити може бити човек трајно несрећан док Бог даје да се душа лечи заборавом а земља обнавља пролећем.“

Подаци о пословним субјектима добијени су из Регистра пословних субјеката који имају сједиште на територији Републике Српске. У Регистар се не уписују физичка лица која обављају предузетничку дјелатност.

Успостављањем једношалтерског система у поступку регистравања пословних субјеката, према Закону о регистрацији пословних субјеката у Републици Српској („Службени гласник Републике Српске”, број 67/13 и 57/16) и Закону о Агенцији за посредничке, информатичке и финансијске услуге („Службени гласник Републике Српске”, број 96/05, 74/10 и 68/13), поступак уписа и разврставања пословних субјеката према дјелатностима у Регистар пословних субјеката од 1.12.2013. године у надлежности је Агенције за посредничке, информатичке и финансијске услуге.

Благи пад броја основаних пословних субјеката у 2016. години у односу на претходну годину

Укупно је, у 2016. години, било 1 155 основаних пословних субјеката, од чега је највећи проценат основан у подручјима *Трговина на велико и на мало; поправка моторних возила и мотоцикала (21,47%)* и *Остале услужне дјелатности (20%)*.

Графикон 3.1. Број основаних пословних субјеката

Извор: За 2013, 2014, 2015 и 2016. годину Агенција за посредничке, информатичке и финансијске услуге

Дјелатност трговине и даље најзаступљенија дјелатност

Трећина укупно регистрованих пословних субјеката, с обзиром на дјелатност коју претежно обавља, разврстана је у подручје *Трговина на велико и на мало; поправка моторних возила и мотоцикала*.

3.1. Број пословних субјеката по подручјима КД, стање 31.12.

Подручја КД	2012	2013 ¹⁾	2014 ¹⁾	2015 ¹⁾	2016 ¹⁾
УКУПНО	26 233	27 207	28 348	29 140	30 275
A	938	983	1 025	1 057	1 106
B	161	169	176	178	182
C	3 576	3 701	3 840	3 941	4 075
D	136	158	168	171	189
E	203	214	226	233	241
F	1 438	1 479	1 534	1 556	1 625
G	8 087	8 272	8 510	8 588	8 829
H	1 253	1 286	1 337	1 368	1 419
I	343	359	374	389	407
J	458	487	510	544	595
K	165	167	177	177	184
L	126	144	151	158	174
M	1 173	1 241	1 326	1 399	1 490
N	307	322	346	361	396
O	468	341	342	342	342
P	528	548	570	591	615
Q	603	646	691	714	754
R	1 968	2 092	2 154	2 203	2 258
S	4 301	4 597	4 890	5 167	5 391
T	-	-	-	2	2
U	1	1	1	1	1

¹⁾ Извор: Агенција за посредничке, информатичке и финансијске услуге

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

Од укупног броја пословних субјеката на територији Републике Српске, њих 59,2% организована су као друштва са ограниченом одговорношћу.

04 СТАНОВНИШТВО

„Жена стоји, као капија, на излазу као и на улазу овог света.“

Живорођена дјеца

Просјечна старост мајке при рођењу првог дјетета у Републици Српској је 26,9 година, те је у односу на прошлу годину, просјечна старост смањена за 0,3. Просјечна старост мајке при рођењу првог дјетета у ЕУ (према последњем расположивом податку Еуростата за 2015. годину) била је 30,5 година. Подаци указују на тенденцију да жене одлажу рађање дјеце и да старосна граница приликом рађања дјеце расте. Укупна просјечна старост мајке у Републици Српској била је 28,8 година у 2016. години.

У последњем периоду, када су у питању живорођена дјеца, посматрајући просјек од пет година, у браку се рађа око 83% дјеце.

Умрли у Републици Српској

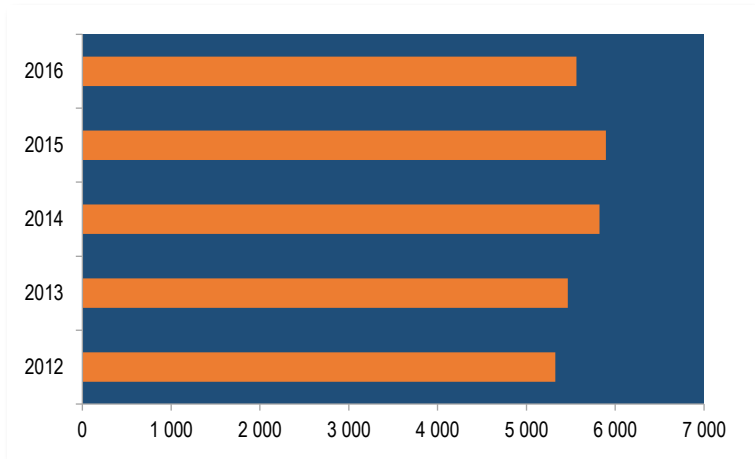
Укупан број умрлих у 2016. години у односу на претходну годину мањи је за 7,8%. Просјечна старост умрлог лица у Републици Српској је 73,8 године. У просјеку, жене живе дуже од мушкараца око шест година. Више од половине умрлих лица умре од болести система крвотока, а око једне петине умре од малигних тумора. На хиљаду живорођених беба, у просјеку умре око двије бебе до годину дана старости. Република Српска има једну од нижих стопа смртности одојчади у поређењу са државама из окружења и за 2016. годину износи 2,4‰.

4.1. Умрли у Републици Српској

	2012	2013	2014	2015	2016
СВЕГА	13 796	13 978	14 409	15 054	13 970
Мушки	7 064	7 237	7 386	7 640	7 198
Женски	6 732	6 741	7 023	7 419	6 772

Закључени бракови

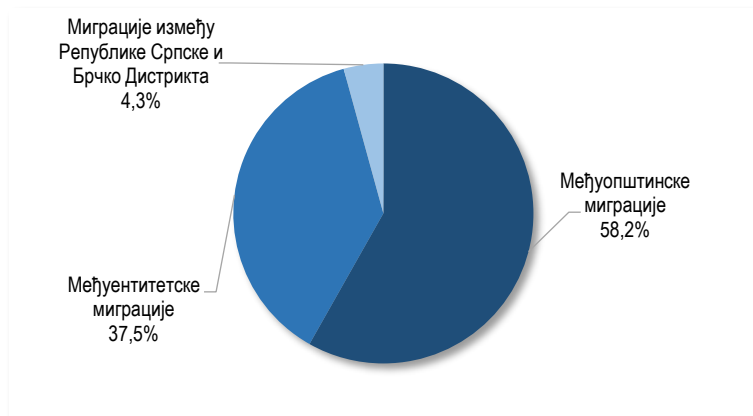
У Републици Српској се у просјеку на хиљаду становника закључује пет нових бракова. У 2016. години број склопљених бракова смањен је за 5,9% у односу на 2015. годину. Најстарији младожења у 2016. години имао је 88 година, а невеста 76 година, док је најмлађи младожења који је закључио брак имао 17 година, а најмлађа невеста 16 година. Просјечна старост невесте приликом закључења брака је 28,3, док први брак у просјеку жене закључују са 26,7 година. Просјечна старост мукараца приликом закључења брака је 31,9 година, а први брак младожење у просјеку склапају са 29,9 година.

Графикон 4.1. Закључени бракови

Миграције у Републици Српској

Највећи број миграција у Републици Српској забиљежен је у популационој групи од 20. до 34. године, а за пресељење у овој доби се чешће одлучују жене. У старосној групи од 35 и више година, у миграцијама више учествују мушкарци.

Графикон 4.2. Унутрашња миграциона кретања (досељени/одсељени) у Републици Српској, 2016.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

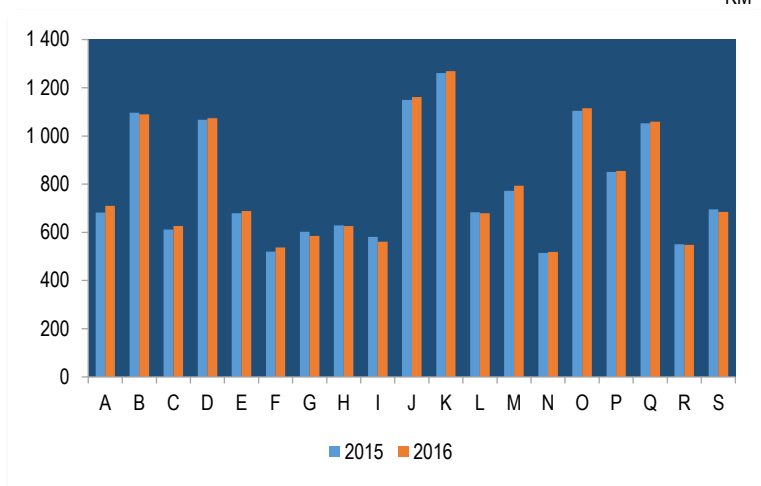
Настављен је вишегодишњи тренд када су у питању унутрашње миграције, по којем је број досељавања у Републику Српску већи у односу на Федерацију БиХ. Тако је број досељених из Федерације БиХ у Републику Српску већи од броја одсељених из Републике Српске у Федерацију БиХ за 800 у 2016. години.

„Важно је колико човек има од живота и шта у животу начини од себе, од своје средине и свога потомства.“

Просјечна нето плата већа у 2016. години у односу на претходну годину

Просјечна нето плата биљежи раст већ трећу годину за редом. У 2016. години просјечна нето плата је већа за 5 КМ што представља номинални раст од 0,6% у односу на претходну годину. Највећи номинални раст нето плате остварен је у подручјима *Пољопривреда, шумарство и риболов* 4,1% и *Грађевинарство* 3,3%. С друге стране, највећи пад плате, у номиналном износу, забиљежен је у подручјима *Дјелатности пружања смјештаја, припреме и послуживања хране; хотелијерство и угоститељство* 3,4% и *Трговина на велико и на мало; поправка моторних возила и мотоцикала* 2,9%.

КМ

Графикон 5.1. Просјечне нето плате по подручјима КД

Реални индекс просјечне нето плате, који представља однос између номиналног индекса просјечне нето плате и индекса потрошачких цијена у одговарајућем периоду, такође показује раст плате трећу годину за редом. У 2016. години, у односу на 2015. годину, у Републици Српској реални раст просјечне нето плате износио је 1,8%, а слично кретање показују и земље у окружењу.

У Словенији просјечна нето плата реално је већа за 1,8%, у Федерацији БиХ за 2,2% а у Србији и Хрватској за 2,5% и 2,7% респективно. У Црној Гори просјечна нето плата реално је већа у 2016. години у односу на 2015. годину чак за 4,2%.

У посљедњих пет година просјечна нето плата повећала се за 2,2%. Запослени у подручју *Финансијске дјелатности и дјелатности осигурања*, гдје сваки други радник има високу или вишу стручну спрему и даље су најбоље плаћени за свој рад. Они чине 2,6% од укупног броја запослених и просјечно примају 1 269 КМ мјесечно. Најниже нето мјесечне плате у 2016. години, 518 КМ, зарађивали су запослени у подручју *Административне и помоћне услужне дјелатности*, које запошљава 1,3% од укупног броја радника. У овом подручју 68,1% запослених има средњу стручну спрему, док вишу или високу има 19,6% радника.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

Просјечна нето плата у петогодишњем периоду повећала се највише у подручју *Информације и комуникације* и то за 93 КМ, или 8,7%.

5.1. Просјечне нето плате по подручјима КД

	КМ				
	2012	2013	2014	2015	2016
УКУПНО	818	808	825	831	836
A	645	650	675	682	710
B	1 015	1 044	1 072	1 097	1 090
C	579	587	601	612	626
D	1 017	1 039	1 060	1 067	1 074
E	631	637	666	679	688
F	578	549	531	520	537
G	601	603	610	602	585
H	624	621	618	629	626
I	546	534	555	581	561
J	1 068	1 107	1 182	1 149	1 161
K	1 280	1 293	1 268	1 261	1 269
L	784	712	723	683	679
M	824	771	817	772	794
N	532	542	483	515	518
O	1 081	1 027	1 083	1 104	1 115
P	875	819	843	851	855
Q	1 045	1 037	1 045	1 052	1 059
R	585	554	566	551	548
S	829	808	703	695	685

„Само активни људи и њихова борбеност и безобзирност покрећу живот напред, али га само пасивни људи и њихова стрпљивост и доброта одржавају и чине могућим и подношљивим.“

Тржиште рада Републике Српске је и у 2016. години наставило да се опоравља од утицаја негативних ефеката свјетске економске кризе. Након што је стопа незапослености у 2012. години порасла за 1,1 процентних поена, у 2013. години за 1,4 процентна поена, у 2014. години смањила се за 1,3 процентна поена, у 2015. години смањила се за 0,5 процентна поена, а у 2016. години смањила се за 0,4 процентна поена.

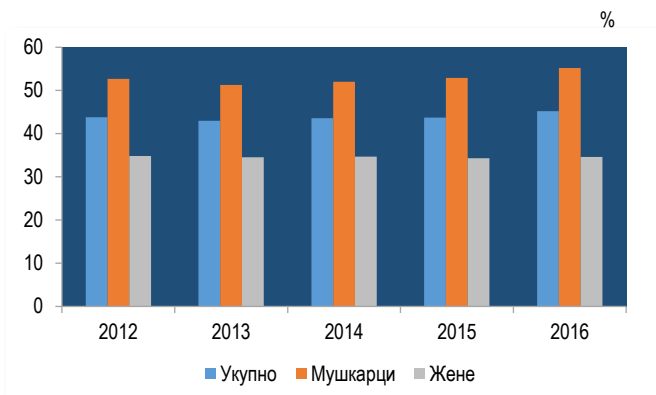
Посматрано по полу, у 2016. години у односу на претходну годину, стопа незапослености жена већа је за 1,2 процентна поена, док је стопа незапослености мушкараца мања за 1,8 процентна поена.

6.1. Стопе незапослености

	%				
	2012	2013	2014	2015	2016
УКУПНО	25,6	27,0	25,7	25,2	24,8
Мушки	23,8	25,3	23,8	23,4	21,6
Женски	28,2	29,5	28,4	27,7	29,5

Структура запослених према групама подручја дјелатности у 2016. години је пољопривредне 29,0%, индустријске (непољопривредне) 27,2% и услужне 43,8%, а према типу запослености: запослени за плату (запосленици) 66,0% samozапосленици 28,1% и неплаћени помажући чланови 6,0%.

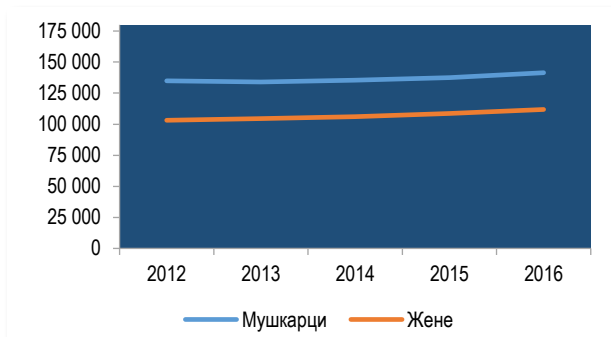
Развијене земље карактерише доминантно учешће запослених у сектору услуга, као и високо учешће категорије запослених за плату у укупној запослености.

Графикон 6.1. Стопе запослености (15–64 година старости)

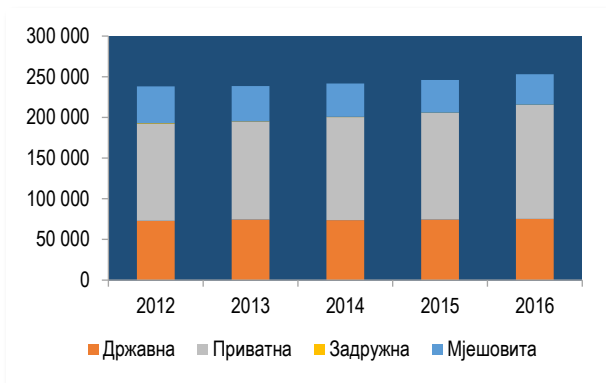
ДА ЛИ ЗНАТЕ?

Стопа запослености мушког дијела популације већа је за 19,4 процентних поена у односу на стопу запослености женског дијела популације.

Графикон 6.2. Запослени по полу, годишњи просјек

Графикон 6.3. Запослени према облику својине

Сваки други запослени ради у пословним субјектима који су у приватној својини, а сваки шести запослени је предузетник или ради код предузетника.

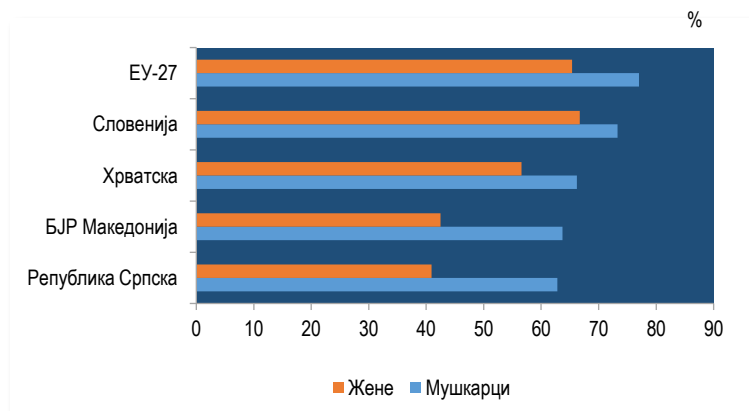
Половина запослених у Републици Српској ради у подручјима *Прерађивачка индустрија, Трговина и Државна управа*. Сваки други радник има највише завршену средњу школу, а сваки четврти завршену високу или вишу.

Сваки шести запослени млађи је од 30 година, а четвртина запослених старија је од 50 година.

Свако друго лице које тражи запослење има завршену средњу школу, док високу или вишу школу има свако петнаесто лице. Трећина незапослених млађа је од 30 година, а сваки пети незапослени старији је од 50 година.

6.2. Запослени по подручјима КД, годишњи просјек

	2012	2013	2014	2015	2016
УКУПНО	238 178	238 640	241 544	245 975	253 305
A	7 816	7 788	8 307	8 345	8 468
B	4 932	4 866	5 155	5 288	5 277
C	45 968	45 844	48 935	49 857	52 116
D	7 114	7 166	7 565	7 832	7 854
E	4 566	4 637	4 828	4 788	4 833
F	11 702	11 003	10 970	11 072	11 542
G	45 902	44 750	41 983	42 595	44 909
H	11 032	10 970	11 479	11 570	11 761
I	11 330	11 345	11 181	11 602	12 106
J	5 106	5 088	5 081	5 168	5 150
K	5 616	5 664	5 608	5 608	5 558
L	608	670	508	493	519
M	6 938	7 084	6 809	7 130	7 423
N	2 550	2 540	2 719	2 850	2 948
O	23 198	23 681	23 843	24 135	24 202
P	21 156	21 484	21 917	22 314	22 608
Q	16 350	16 755	16 785	17 054	17 198
R	2 540	2 814	3 123	3 293	3 583
S	3 754	4 491	4 748	4 981	5 250

Графикон 6.4. Стопе запослености у земљама у окружењу (20–64 година старости)

07 БРУТО ДОМАЋИ ПРОИЗВОД

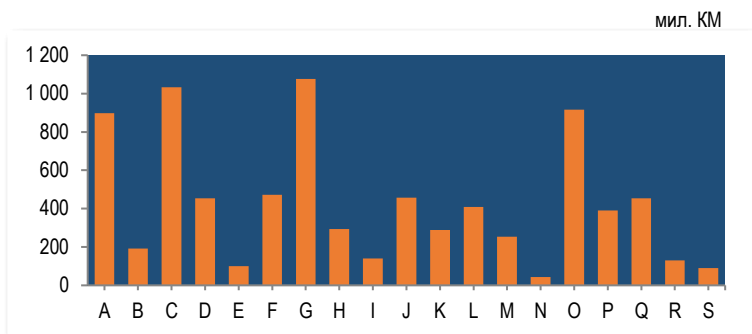
„Звезданог неба и људског срца никад се човек неће моћи нагледати.“

Економска активност Републике Српске, мјерена реалном стопом раста БДП, у 2016. години забиљежила је раст од 3,5%, што представља највећу стопу реалног раста у последњих осам година.

7.1. Бруто домаћи производ и бруто додата вриједност¹⁾, 2016.

	Текуће цијене, хиљ. КМ	Стопа реалног раста, %
Пољопривреда, шумарство и риболов	897 523	5,8
Вађење руда и камена	192 020	-0,5
Прерађивачка индустрија	1 032 544	3,8
Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација	453 919	19,5
Снабдијевање водом; канализација, управљање отпадом и дјелатности санације (ремедијације) животне средине	99 454	0,8
Грађевинарство	472 208	7,1
Трговина на велико и на мало; поправка моторних возила и мотоцикала	1 075 600	1,7
Саобраћај и складиштење	293 741	2,1
Дјелатности пружања смјештаја, припреме и послуживања хране; хотелијерство и угоститељство	140 749	4,5
Информације и комуникације	457 948	-2,6
Финансијске дјелатности и дјелатности осигурања	289 088	0,5
Пословање некретнинама	409 419	0,1
Стручне, научне и техничке дјелатности	254 383	11,7
Административне и помоћне услужне дјелатности	43 880	-3,2
Јавна управа и одбрана; обавезно социјално осигурање	915 553	0,2
Образовање	390 881	1,7
Дјелатности здравствене заштите и социјалног рада	454 316	1,0
Умјетност, забава и рекреација	129 997	3,8
Остале услужне дјелатности	89 312	5,9
FISIM (минус)	197 559	1,8
Бруто додата вриједност	7 894 976	3,4
Перези на производе минус субвенције на производе	1 735 593	4,3
Бруто домаћи производ	9 630 569	3,5

¹⁾ Обрачун Бруто домаћег производа заснован је на међународној методологији Европског система рачуна из 2010. године (European System of Accounts - ESA 2010). Извршена је ревизија раније објављених података за период 2005-2015. година, према ESA 2010.

Графикон 7.1. Бруто додата вриједност, текуће цијене, 2016.

Преко 1,7 милијарди КМ бруто додате вриједности ствара се у индустријским дјелатностима

У укупном бруто домаћем производу за 2016. годину подручје *Прерађивачка индустрија* учествује са 10,7%, подручје *Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација* са 4,7%, подручје *Вађење руда и камена* са 2,0% и подручје *Снабдијевање водом; канализација, управљање отпадом и дјелатности санације (ремедације) животне средине* са 1,0%. Посматрано са становишта запослености, ова подручја имају доминантну улогу и запошљавају око четвртине укупног броја запослених.

7.2. Бруто домаћи производ и бруто додата вриједност, текуће цијене, структуре

	2012	2013	2014	2015	2016
Пољопривредне дјелатности (А)	9,7	10,4	9,4	9,3	9,3
Индустријске дјелатности (B,C,D,E)	15,2	16,5	16,4	17,4	18,4
Грађевинарство (F)	4,3	4,4	4,8	4,7	4,9
Услугне дјелатности (G,H,I,J,K,L,M, N,O,P,Q,R,S)	54,7	53,5	53,6	52,8	51,5
FISIM (минус)	2,3	2,1	2,0	2,0	2,1
Бруто додата вриједност	81,6	82,7	82,2	82,2	82,0
Порези на производе минус субвенције на производе	18,4	17,3	17,8	17,8	18,0
Бруто домаћи производ	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Економија Републике Српске по свом обиму веома је мала и није ни реално очекивати да се у кратком времену њена структура значајније промијени. Карактерише је доминантно учешће дјелатности које се ослањају на домаће ресурсе као што су пољопривреда, шумарство, рударство и енергетика.

У посматраном петогодишњем периоду, уочавају се блага помјерања у структури БДП-а, опада учешће пољопривредних дјелатности, док се учешће индустријских дјелатности и дјелатности Грађевинарства повећава.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

Од укупног броја тржишних предузећа из подручја *Прерађивачка индустрија*, 1,9% чине велика предузећа, а стварају 37,5% бруто додате вриједности.

7.3. Бруто додата вриједност по институционалним секторима, текуће цијене, структуре

%

	2012	2013	2014	2015	2016
Нефинансијски сектор	49,1	50,4	50,7	51,9	53,6
Финансијски сектор	3,8	3,6	3,8	3,8	3,7
Сектор општа држава	23,6	22,4	22,8	22,3	21,4
Сектор домаћинства	25,5	25,5	24,4	23,7	23,1
Сектор непрофитних институционалних јединица које служе домаћинствима	0,8	0,7	0,7	0,7	0,7
FISIM (минус)	2,8	2,6	2,4	2,4	2,5
Бруто додата вриједност	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

7.4. Бруто домаћи производ

	2012	2013	2014	2015	2016
Бруто домаћи производ, текуће цијене, хиљ. КМ	8 614 704	8 792 917	8 887 307	9 205 038	9 630 569
Бруто домаћи производ по становнику ²⁾ , КМ	7 343	7 508	7 615	7 921	8 320
Бруто домаћи производ, стопе реалног раста, %	-0,8	1,7	0,3	2,8	3,5

²⁾ Процјена броја становника заснована на резултатима добијеним из Пописа становништва 2013

Бруто домаћи производ по становнику, индикатор који говори о достигнутом нивоу благостања становника једне економије, у 2016. години износи 8 320 КМ и порастао је за 13,3% у односу на 2012. годину.

При расподјели бруто домаћег производа највећи дио одлази на средства за запослене

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

Остала плаћања запосленим (примања разних накнада изван плате) чине 18,0% укупних средстава за запослене.

У расподјели бруто домаћег производа, оствареног у 2016. години, средства за запослене учествују са 45,7%, бруто оперативни вишак и мјешовити доходак са 36,0%, а 18,3% се односи на нето порезе на производе и производњу.

7.5. Доходовне компоненте бруто домаћег производа, текуће цијене

	хиљ. КМ				
	2012	2013	2014	2015	2016
Бруто домаћи производ	8 614 704	8 792 917	8 887 307	9 205 038	9 630 569
Средства за запослене	4 259 335	4 251 962	4 304 121	4 396 844	4 400 367
Нето порези на производе и производњу	1 583 303	1 543 182	1 592 993	1 663 040	1 758 514
Бруто оперативни вишак/ Бруто мјешовити доходак	2 772 066	2 997 773	2 990 193	3 145 154	3 471 688

„Између бојазни да ће се нешто десити и наде да можда ипак неће, има више простора него што се мисли. На том уском, тврдом, голом и мрачном простору, проводе многи од нас свој век.“

Остварене инвестиције пословних субјеката, чије је сједиште у Републици Српској, у 2016. години забиљежиле су раст од 1,1%.

Значајан раст инвестиционе активности забиљежен је у подручју *Пословање некретнинама*, за 404,2%, *Дјелатност здравствене заштите и социјалног рада* за 131,9% и *Саобраћај и складиштење* за 55,7%.

8.1. Остварене инвестиције у стална средства према дјелатности инвеститора, 2016.

	Вриједност остварених инвестиција, хиљ. КМ	Структура, %
Укупно остварене инвестиције	1 668 689	100,0
Пољопривреда, шумарство и риболов	48 831	2,9
Вађење руда и камена	69 285	4,2
Прерађивачка индустрија	240 111	14,4
Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација	214 477	12,8
Снабдијевање водом; канализација, управљање отпадом и дјелатности санације (ремедијације) животне средине	14 188	0,9
Грађевинарство	61 001	3,7
Трговина на велико и трговина на мало, поправка моторних возила и мотоцикала	165 029	9,9
Саобраћај и складиштење	68 039	4,0
Дјелатности пружања смјештаја, припреме и послуживања хране; хотелијерство и угоститељство	6 881	0,4
Информације и комуникације	141 723	8,5
Финансијске дјелатности и дјелатности осигурања	31 164	1,9
Пословање некретнинама	17 945	1,1
Стручне, научне и техничке дјелатности	17 423	1,0
Административне и помоћне услужне дјелатности	5 395	0,3
Јавна управа и одбрана; обавезно социјално осигурање	473 170	28,3
Образовање	13 776	0,8
Дјелатности здравствене заштите и социјалног рада	66 263	4,0
Умјетност, забава и рекреација	9 262	0,6
Остале услужне активности	4 726	0,3

¹⁾ Обрачун инвестиција у стална средства заснива се на међународној методологији Европског система рачуна ESA 2010. Извршена је ревизија раније објављених података за период 2005 – 2015. година према ESA 2010 методологији.

У структури инвестиционих улагања, посматрано према дјелатности инвеститора, највише су учествовала следећа подручја: *Јавна управа и одбрана; обавезно социјално осигурање, Прерађивачка индустрија, Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација и Трговина на велико и трговина на мало; поправка моторних возила и мотоцикала*. Са становишта намјене инвестиционих улагања у нова стална средства, највећи дио се односи на подручја: *Грађевинарство, Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација и Прерађивачка индустрија*.

Скоро 900 милиона КМ инвестирано је у грађевинске објекте и просторе

Посматрајући инвестиционе активности према техничкој структури, више од половине укупно остварених инвестиција уложено је у грађевинске објекте и просторе. У грађевинске објекте у 2016. години највише су улагали пословни субјекти из подручја *Јавна управа и одбрана; обавезно социјално осигурање 45,7%, Трговина на велико и трговина на мало; поправка моторних возила и мотоцикала 10,8%,* затим и *Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација 8,2%*.

У машине, опрему и транспортна средства највише су улагали пословни субјекти из подручја *Прерађивачка индустрија 23,8%*.

Када су у питању улагања у нематеријална (неопипљива) стална средства највише учествују подручја *Информације и комуникације са 26,1%, Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација са 22,9% и Јавна управа и одбрана; обавезно социјално осигурање са 18,4%*.

8.2. Структура остварених инвестиција у стална средства према техничкој структури

	2012	2013	2014	2015	2016
Остварене инвестиције	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Грађевински објекти и простори	40,7	46,0	59,6	52,0	51,2
Машине, опрема и транспортна средства	43,3	42,8	33,5	41,9	43,2
Остало	16,0	11,2	6,9	6,1	5,6

Инвестициона улагања у 2016. години су са 54,3% финансирана из властитих средстава, са 32,5% из финансијских кредита, са 5,8% из средстава буџета и фондова, са 4,4% из финансијског лизинга, са 2,0% из других извора и са 1,0% из удружених средстава.

8.3. Исплате за инвестиције и остварене инвестиције

	хилъ. КМ				
	2012	2013	2014	2015	2016
Извршене исплате за инвестиције	1 650 890	1 533 584	1 800 882	1 578 537	1 683 292
Остварене инвестиције	1 642 693	1 563 825	2 009 430	1 650 506	1 668 689

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

Инвестициона улагања пословних субјеката регистрованих у подручју *Јавна управа и одбрана; обавезно социјално осигурање*, чине 86,5% укупно остварених инвестиција у подручју *Грађевинарство*.

09 ЖИВОТНИ СТАНДАРД И СИРОМАШТВО

„Тражећи оно што ми треба, а што ни сам не знам тачно шта је, ишао сам од човека до човека и видео да сви заједно имају мање него што имам ја, који ништа немам, и да сам код свакога оставио понешто од онога што немам и што тражим.“

Подаци прикупљени на основу 2 607 анкетираних домаћинстава у Републици Српској, у току 2015. године, показују да су просјечни мјесечни издаци за потрошњу просјечног домаћинства износили 1 259,91 КМ.

Просјечан број чланова у домаћинству био је 2,74.

9.1. Просјечни мјесечни издаци домаћинства по категоријама издатака

Категорија издатака	Вриједност, КМ			Структура, %		
	укупно	градско	остало	укупно	градско	остало
УКУПНО	1 259,91	1 426,83	1 153,73	100,0	100,0	100,0
Укупно – храна и пиће	410,55	425,69	400,93	32,6	29,8	34,8
Потрошња хране и пића из властите производње	97,86	29,84	141,12	7,8	2,1	12,2
Хљеб и житарице	53,06	55,36	51,60	4,2	3,9	4,5
Месо	104,31	93,72	111,05	8,3	6,6	9,6
Риба	12,35	15,41	10,40	1,0	1,1	0,9
Млијеко, сир, јаја	61,88	64,88	59,97	4,9	4,5	5,2
Уља и масноће	15,40	16,05	14,99	1,2	1,1	1,3
Воће	28,38	32,75	25,59	2,3	2,3	2,2
Поврће	41,85	44,30	40,29	3,3	3,1	3,5
Шећер, џем, мед, кондиторски и остали прехрамбени производи	41,33	49,24	36,30	3,3	3,5	3,1
Безалкохолна пића	34,05	37,38	31,93	2,7	2,6	2,8
Алкохолна пића	17,95	16,60	18,81	1,4	1,2	1,6
Укупно – непрехрана	849,35	1 001,14	752,80	67,4	70,2	65,2
потрошња из властите производње - непрехрана	16,11	2,19	24,97	1,3	0,2	2,2
Дуван	31,45	32,32	30,89	2,5	2,3	2,7
Одјећа и обућа	64,34	85,81	50,69	5,1	6,0	4,4
Становање	204,69	245,25	178,89	16,2	17,2	15,5
Електрична енергија, гас, вода и остали енергенти	118,05	116,47	119,06	9,4	8,2	10,3
Намјештај, покућство и редовно одржавање	57,10	65,06	52,04	4,5	4,6	4,5
Здравство	49,59	54,01	46,78	3,9	3,8	4,1

9.1. Просјечни мјесечни издаци домаћинства по категоријама издатака (наставак)

Категорија издатака	Вриједност, KM			Структура, %		
	укупно	градско	остало	укупно	градско	остало
Превоз	122,68	139,08	112,24	9,7	9,7	9,7
Комуникације	60,74	77,98	49,77	4,8	5,5	4,3
Рекреација/слободно вријеме и култура	23,42	31,78	18,10	1,9	2,2	1,6
Образовање	4,77	6,91	3,40	0,4	0,5	0,3
Угоститељске услуге	21,57	26,04	18,73	1,7	1,8	1,6
Услуге смјештаја	3,96	7,81	1,51	0,3	0,5	0,1
Остали производи и услуге	87,00	112,64	70,69	6,9	7,9	6,1

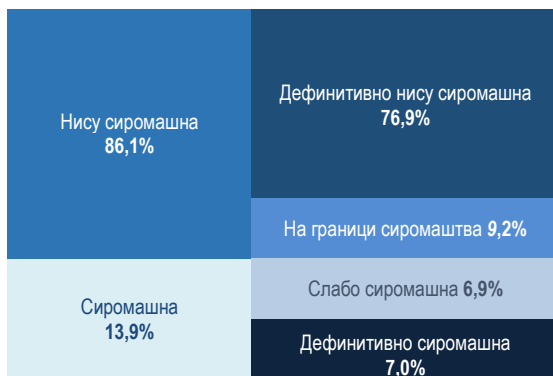
Графикон 9.1. Просјечни мјесечни издаци: стварна куповина, потрошња из властите производње и импутирана рента¹⁾

¹⁾ Потрошња из властите производње се састоји из потрошње за храну и потрошње за непрехрану.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

У току године, сваки члан домаћинства просјечно попије 3,7 литара жестоких пића, 2,5 литара вина и 27,14 литара пива.

Релативна линија сиромаштва омогућује поређење стандарда једне категорије становништва са другима у истом друштву, зависно од њихових издатака за потрошњу на посматраној територији.

Графикон 9.2. Сиромашна и несиромашна домаћинства према три различите линије сиромаштва, 2015.

9.2. Линија сиромаштва

	%
50% медијане издатака (301,95 KM)	7,0
60% медијане издатака (362,34 KM)	13,9
70% медијане издатака (422,73 KM)	23,0
Дефинитивно сиромашна	7,0
Слабо сиромашна	6,9
На граници сиромаштва	9,2
Дефинитивно нису сиромашна	76,9

10 СТРУКТУРНЕ ПОСЛОВНЕ СТАТИСТИКЕ

„Свако хоће да живи, надокнађујући изгубљено или стичући ново, да живи својим животом, на свој начин и на простору на ком се затекне, па макар тај простор не био шири од подланице земље, између две војске у пролазу.“

Информације и комуникације најпродуктивније подручје дјелатности у 2015. години, док је Пословање некретнима најпрофитабилније подручје

Просјечна стопа профитабилности, као мјера учешћа бруто пословног вишка у промету, у Републици Српској је 12,9%.

Према пословању у 2015. години подручје *Информације и комуникације* може се издвојити као једно од најуспјешнијих подручја дјелатности економије Републике Српске. Са 253 предузећа и 79 предузетника, те 5 600 запослених лица, ово подручје учествује у укупној додатој вриједности са више од 9%, има највећу продуктивност рада 72 180 КМ, као и високе трошкове рада по запосленом 24 903 КМ и високу стопу профитабилности 35,6%.

10.1. Показатељи успјешности нефинансијске пословне економије

	Промет по запосленом лицу	Додата вриједност по запосленом лицу (продуктивност)	Трошкови рада по запосленом	Бруто оперативни вишак по запосленом лицу
УКУПНО	110 586	26 312	13 593	14 284
Индустријске дјелатности	90 211	25 976	14 923	11 516
Грађевинарство	105 233	32 312	11 530	21 480
Трговина	208 237	25 465	11 019	16 391
Нефинансијске услужне дјелатности	56 069	25 997	14 199	14 600

Тржишни пословни субјекти (предузећа и предузетници) у подручјима индустрије запошљавају више од 40% од укупно запослених лица, а дају и највећи допринос стварању укупне додате вриједности по факторским трошковима, око 40%, која је у 2015. години износила више од 4,4 милијарде КМ.

Од укупног броја пословних субјеката у нефинансијској пословној економији Српске, трећина послује у сектору трговине, гдје је ангажована четвртина од укупног броја запослених. Најмање пословних субјеката послује у подручју *Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација*, 60 предузећа, али је у овом подручју најбоља плаћеност рада, односно највиши просјечни трошкови по запосленом, који на годишњем нивоу износе 26 992 КМ.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

72 одсто великих пословних субјеката Републике Српске чине предузећа из подручја индустријских дјелатности.

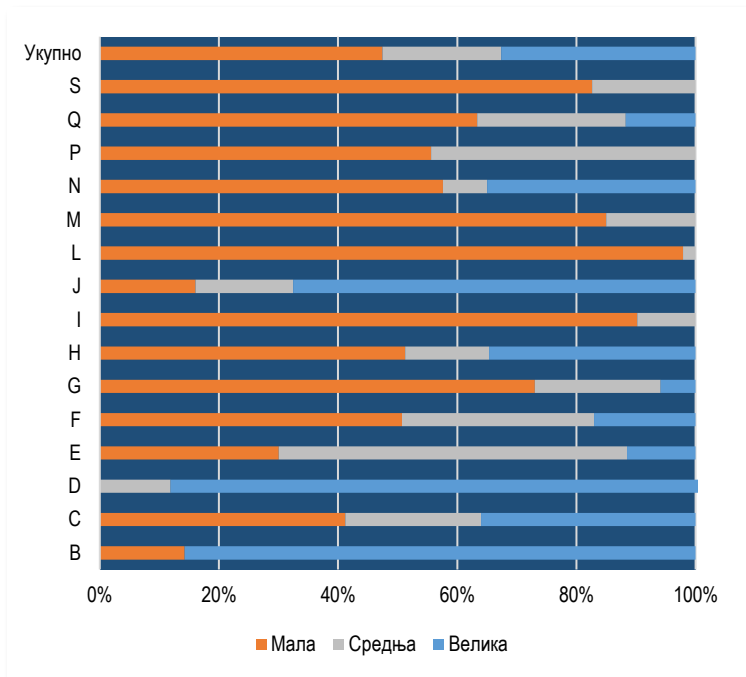
10.2. Показатељи пословања нефинансијске пословне економије, структуре

	Број пословних субјеката	Број запослених лица	Промет	Додата вриједност по факторским трошковима	Бруто оперативни вишак
УКУПНО	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Индустријске дјелатности	13,9	40,4	33,0	39,9	32,6
Грађевинарство	4,9	7,2	6,8	8,8	10,8
Трговина	36,9	24,4	46,0	23,7	28,0
Нефинансијске услужне дјелатности	44,3	28,0	14,2	27,6	28,6

У нефинансијској пословној економији Републике Српске мали пословни субјекти (са мање од 50 запослених) чине више од 98%

Посматрано према величини пословних субјеката, највећу профитабилност остварила су велика предузећа, 19,4%, што је више за 6,5 процентних поена од просјека у Републици Српској.

Такође, најпродуктивнија су велика предузећа, 34 713 КМ, а најмању продуктивност остварују средњи пословни субјекти, 23 531 КМ. На нивоу Републике Српске остварена продуктивност је 26 312 КМ.

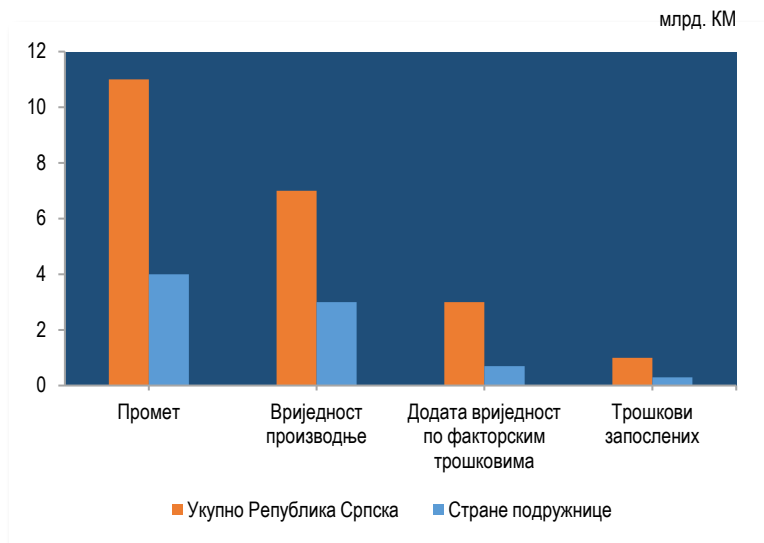
Графикон 10.1. Додата вриједност по факторским трошковима, према величини предузећа, 2015.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

Од укупног броја предузећа која послују на територији Републике Српске, а под контролом су страних власника, највише је у власништву Србије (21%), затим Италије (16%) и Словеније (10%).

Предузећа из индустријских подручја најинтересантнија су за стране инвеститоре (62%), затим из подручја трговине (20%), услуга (14%) и грађевинарства (4%).

Стране подружнице, односно предузећа у већинском страном власништву, у 2015. години пословала су уз стопу профитабилности од 11,6%.

Графикон 10.2. Показатељи пословања страних подружница у оквиру нефинансијске пословне економије Републике Српске

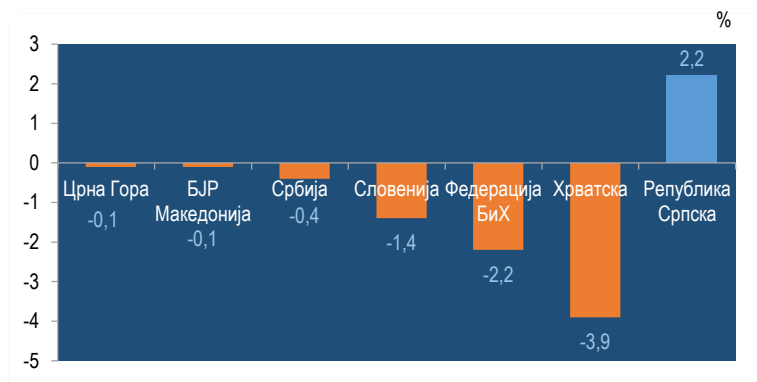
„Преварити се у једној великој нади није срамота. Сама чињеница да је таква нада могла да постоји, вреди толико да није сувише скупо плаћена једним разочарењем, па ма како тешко оно било.“

Цијене произвођача индустријских производа у 2016. години, у просјеку су забиљежиле раст од 2,2% у односу на 2015. годину

Посматрано по подручјима индустријске производње према Класификацији дјелатности БиХ, раст цијена у 2016. години у односу на 2015. годину, забиљежен је у подручјима *Производња и снабдјевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација* 6,5% и *Вађење руда и камена* 1,7%, док је пад цијена од 0,7% забиљежен у подручју *Прерађивачка индустрија*.

11.1. Индекси цијена произвођача индустријских производа

Подручја КД	претходна година=100				
	2012	2013	2014	2015	2016
УКУПНО	100,4	100,0	99,3	99,7	102,2
Вађење руде и камена	102,8	101,1	99,7	101,2	101,7
Прерађивачка индустрија	100,4	99,9	98,8	99,3	99,3
Производња и снабдјевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација	100,1	100,0	100,0	100,0	106,5

Графикон 11.1. Стопе цијена произвођача индустријских производа, 2016.

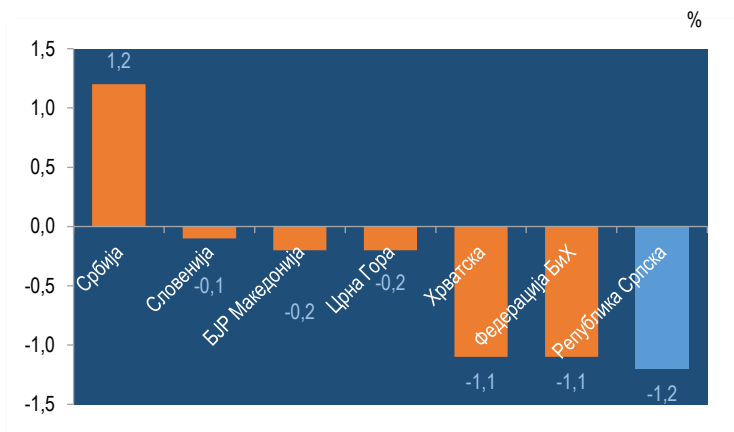
Потрошачке цијене у Републици Српској, у 2016. години у односу на 2015. годину, у просјеку су ниже за 1,2%.

Посматрано по главним одјелјцима потрошње према намјени, највећи раст цијена у 2016. години и даље се односи на одјељак Алкохолна пића и дуван 6,7%, док је највећи пад цијена забиљежен у одјељку Одјећа и обућа 10,7%.

11.2. Индекси потрошачких цијена по COICOP-у

Назив	претходна година=100				
	2012	2013	2014	2015	2016
УКУПНО	102,1	100,0	98,8	98,6	98,8
Храна и безалкохолна пића	101,7	100,4	97,1	99,0	99,0
Алкохолна пића и дуван	109,1	105,4	106,3	106,3	106,7
Одјећа и обућа	96,1	91,7	92,9	90,9	89,3
Становање, вода, електрична енергија, плин и други енергенти	101,2	100,3	99,9	100,8	101,3
Намјештај, покућство и редовно одржавање куће	101,1	99,9	98,8	99,4	98,6
Здравство	99,9	100,0	101,3	102,4	101,3
Превоз	105,4	99,1	98,8	92,7	93,9
Комуникације	104,3	99,9	103,9	99,3	100,0
Рекреација и култура	99,8	100,5	99,2	100,1	99,9
Образовање	100,3	101,4	100,6	100,5	100,2
Ресторани и хотели	100,2	100,0	100,0	101,0	102,5
Остали производи и услуге	100,5	100,2	99,6	99,6	99,7

У већини земаља из окружења у 2016. години, потрошачке цијене су у просјеку забиљежиле пад, осим Србије гдје је остварен раст од 1,2%.

Графикон 11.2. Инфлација, 2016.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

Инфлација у Републици Српској, мјерена индексима потрошачких цијена, у последње три године биљежи негативан тренд.

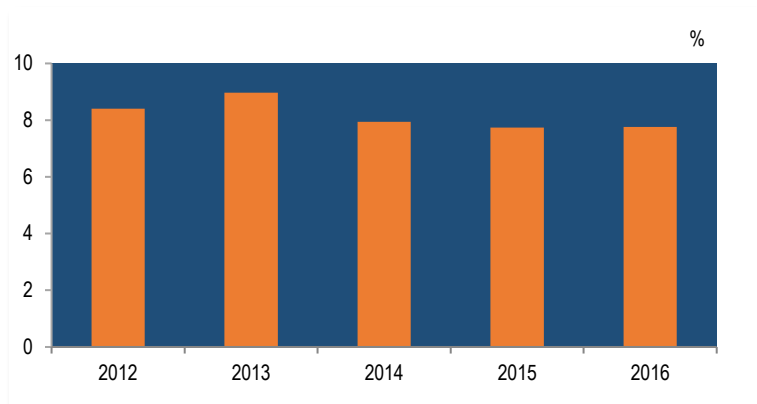
12 ПОЉОПРИВРЕДА

„Што је више пазио шта ће урадити, све се теже решавао да уопште нешто уради и све је мање и радио.“

Учешће пољопривреде у формирању БДП-а је 7,8%

У 2016. години учешће бруто додате вриједности пољопривреде у формирању бруто домаћег производа износи 7,8%, што је за 0,1% веће од прошлогодишњег учешћа, или за 0,6% мање у односу на 2012. годину.

Са учешћем од 10,6% у формирању бруто домаћег производа агроиндустрија¹⁾ (производња и прерада пољопривредних производа) представља једну од најзначајнијих области економије у Републици Српској.

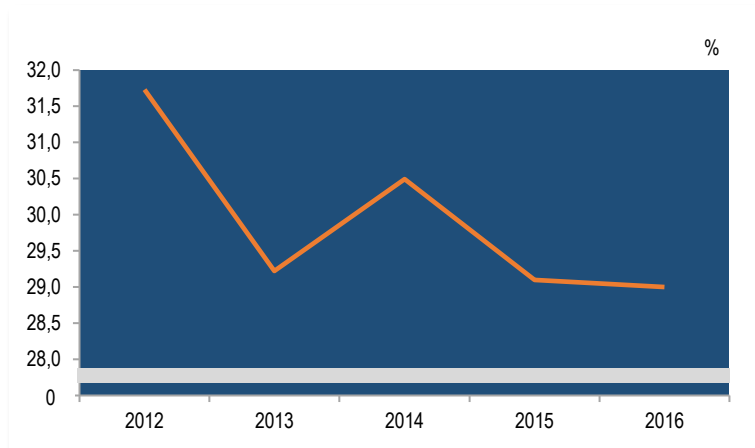
Графикон 12.1. Учешће пољопривреде у структури БДП-а

У примарној пољопривреди ангажовано је 29,0% укупно запослених

¹⁾ Подручје Пољопривреда, шумарство и риболов, област 01 и подручје Прерађивачка индустрија, области 10, 11 и 12 по КД засноване на NACE Rev.2.

У Републици Српској је према резултатима Анкете о радној снази, у 2016. години, 89 000 запослених радило у пољопривреди, што је за 2,2% мање у односу на претходну 2015. годину. Број запослених у пољопривреди чини 29,0% од укупног броја запослених, или 10,3% од укупног броја радно способног становништва.

Од укупног броја запослених у пољопривреди њих 87,0% је радило пуно радно вријеме а преосталих 13,0% запослених је радило краће од пуног радног времена. Просјечно трајање седмичног рада у пољопривреди током 2016. године износило је 43,3 часа, односно 45,9 часова код мушкараца и 39,4 часова код жена запослених у пољопривреди.

Графикон 12.2. Учешће броја запослених у пољопривредним дјелатностима

Остварена спољнотрговинска размјена пољопривредних производа у вриједности од 328,2 милиона КМ

Укупна спољнотрговинска размјена пољопривредних производа у 2016. години износила је 328,2 милиона КМ и већа је за 11,7% (или за 34,4 милиона КМ) у односу на прошлу годину.

Укупан увоз пољопривредних производа у 2016. години у односу на прошлогодишњи увоз већи је за 10,2 милиона КМ (или за 4,4%), док је укупан извоз већи за 24,2 милиона КМ (или за 40,4%).

Учешће пољопривредних производа у укупном извозу износи 2,9%, а у укупном увозу 5,5%. Покривеност увоза извозом износила је 34,5% и већа је за 8,8% у односу на 2015. годину када је износила 25,7%.

Свјеже јабуке, крушке и дуње производи су који остварују највеће учешће у структури укупног извоза који износи 24,4 милиона КМ или 28,9% од укупне вриједности извоза пољопривредних производа оствареног током 2016. године. Највећа количина јабука, крушака и дуња, у вриједности од 21,5 милиона КМ, извезена је у Русију.

12.1. Укупна вриједност извоза и увоза пољопривредних производа, хиљ. КМ

	Извоз	Увоз	Покривеност увоза извозом, %
2012	34 825	203 304	17,1
2013	40 181	202 450	19,8
2014	45 473	217 913	20,9
2015	60 003	233 773	25,7
2016	84 236	243 980	34,5

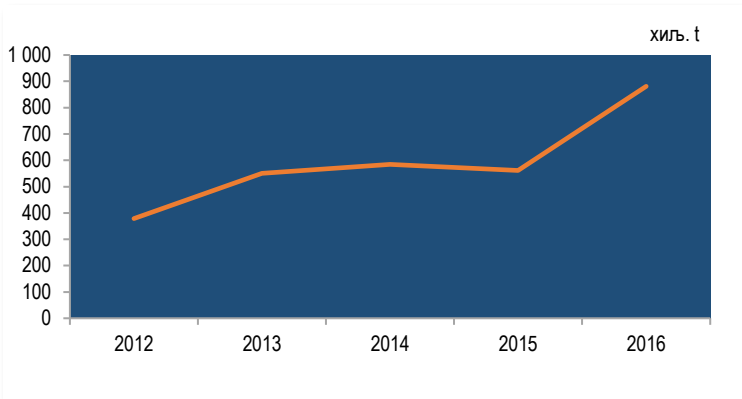
У структури увоза, најзаступљенији пољопривредни производ у 2016. години јесте кукуруз. Вриједност увезеног кукуруза износи 71,5 милиона КМ или 29,3% од вриједности укупно оствареног увоза у подручју пољопривреде. Највећа количина кукуруза или 89,6% од укупне вриједности увезена је из Србије.

Најзначајнији партнер Републике Српске у спољнотрговинској размијени пољопривредних производа у 2016. години јесте Србија са учешћем у од 46,3% (112,9 милиона КМ) у укупно оствареном увозу и 12,1% (10,2 милиона КМ) у укупно оствареном извозу пољопривредних производа.

Рекордна производња кукуруза и кромпира

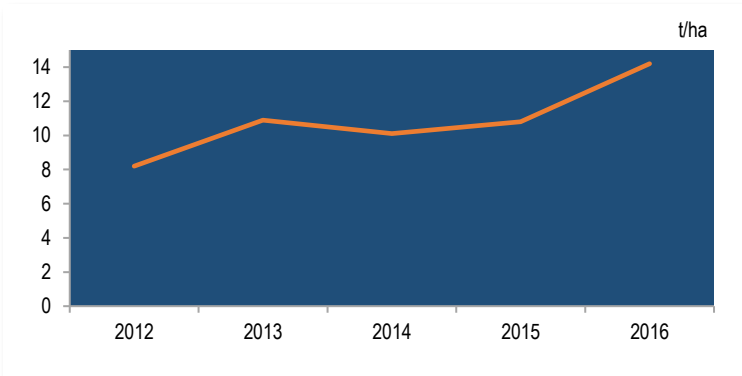
Према статистичким подацима, у 2016. години пољопривредници у Републици Српској произвели су значајно више стрних житарица и кромпира него у претходној години, што је последица већих засијаних површина и добрих приноса по хектару.

Тако је током 2016. године, остварена рекордна производња кукуруза у износу од 880 997 t што је за 57,0% више у односу на производњу остварену током претходне 2015. године (графикон 12.3). Просјечан принос од 6,4 t по хектару, био је за 60,0% већи него у предходној години.

Графикон 12.3. Производња кукуруза

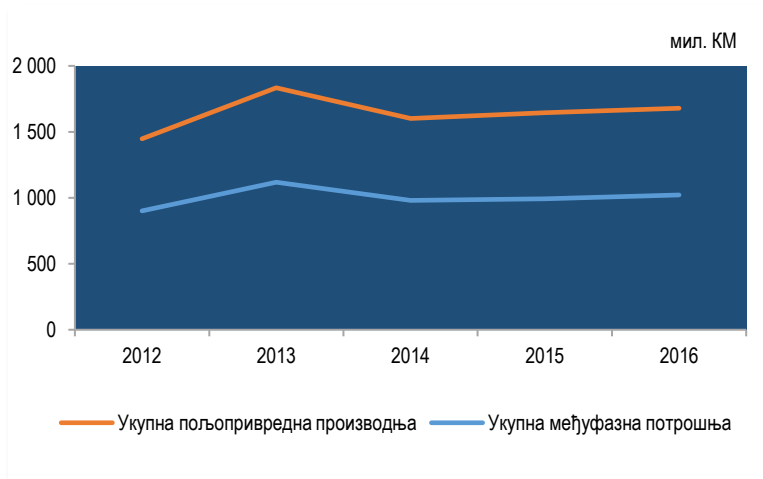
Производња кромпира у 2016. години износила је 192 491 t, што у поређењу са претходном годином више за 46,6 хиљада t или за 32,0%. Остварен је рекордан просјечан принос кромпира од 14,2 t/ha, што је најбољи принос у посљедњих двадесет година и 31,5% бољи од прошлогодишњег просјека.

Графикон 12.4. Просјечан принос кромпира

Вриједност пољопривредне производње у 2016. години износила је 1,7 милиона КМ

Укупна вриједност пољопривредне производње у 2016. години износила је око 1,7 милиона КМ, што је повећање од 2,1% у односу на претходну годину. У истом периоду вриједност укупне међуфазне потрошње износила је 1,022 милиона КМ што је у односу на претходну годину повећање од 3,0%.

Графикон 12.5. Вриједност укупне пољопривредне производње и међуфазне потрошње

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

У млекарама је у 2016. години произведено 2 611 t крављег сира.

„Самоћа је раскош богатих духова.“

Еколошки, шуме Републике Српске припадају различитим биогеографским регионима и прилагођене су различитим природним условима. Близина Јадранског мора на југу, високе планине у средишњем дијелу те плодне равнице на сјеверу утицали су повољно на разноликост шумских заједница, те на значајно већи просјечни годишњи прираст у односу на своје окружење.

Поред својих опште корисних еколошких функција, оне су врло важан економски ресурс Републике Српске. Шумама се газдује на одржив начин и у обиму којим се трајно одржава и унапређује њихова производна способност, биолошка разноврсност, способност обнављања и виталност. Све шуме у Републици Српској су покривене FSC међународним сертификатом (*The Forest Stewardship Council™ – FSC*). Циљ програма FSC је да се промовише еколошки одговорно, друштвено корисно и економски одрживо газдовање у шумама у свијету на начин да се установе општепознати стандарди који ће се признавати и поштовати кроз принципе одрживог газдовања шумама. Код нас су шуме главни елемент националних паркова, паркова природе, те простора за лов (ловишта).

Просјечни годишњи прираст дрвне масе у Републици Српској у високим шумама са природном обновом износи 8,12 m³/ha (државне шуме). Од укупне површине Републике Српске, око 50% су површине прекривене шумама, што износи око 0,75 ha по становнику. У државном власништву налази се око милион хектара шума и шумског земљишта док приватне шуме заузимају двадесетак посто укупне шумске површине у Републици Српској.

13.1. Искоришћавање шума

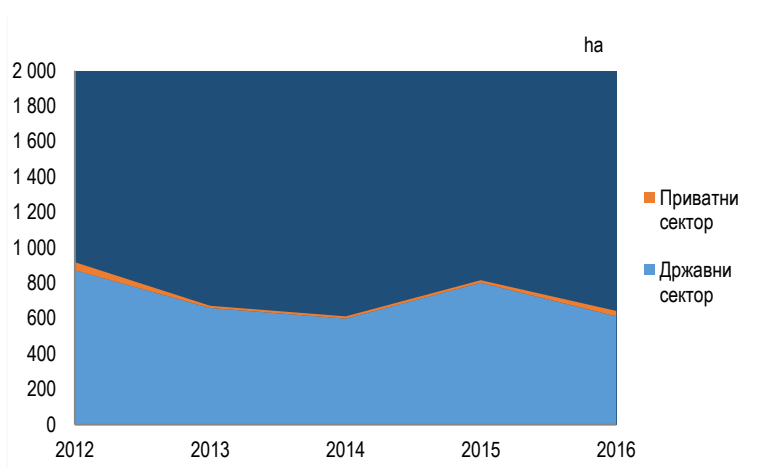
	Посјечена бруто дрвна маса			Лишћара	Четинара
	укупно	државне шуме	приватне шуме		
2012	2 853	2 558	296	1 585	1 269
2013	2 966	2 670	297	1 617	1 350
2014	3 016	2 742	274	1 550	1 466
2015	3 274	2 913	362	1 763	1 511
2016	3 368	2 921	436	1 802	1 555

Посјечена бруто дрвна маса у шумама и изван шуме у 2016. години већа је у односу на 2015. годину и износи 3 368 хиљада m³. Од ове суме на државни сектор отпада 2 921 хиљада m³ што је значајно више него у приватном сектору и чини 87% укупно посјечене дрвне масе.

13.2. Производња и продаја шумских сортимената у државним шумама

	2012	2013	2014	2015	2016
Производња укупно	1 848 712	1 925 029	1 944 658	2 062 708	2 101 196
трупци за резање	862 997	931 740	943 848	1 013 860	1 021 763
Продаја укупно	1 815 978	1 892 033	1 908 874	2 139 793	2 107 004
трупци за резање	862 869	922 327	939 572	1 063 600	1 027 755

Пошумљавање у Републици Српској за 2016. годину биљежи велики пад у односу на 2015. годину, тако је у 2016. години укупна пошумљена површина износила 643 ha и мања је за 21,3% у односу на 2015. годину, док је у односу на 2014. годину већа 5,2%. Површина пошумљена четинарским врстама износи 507 ha, што чини скоро 79% од укупно пошумљених површина током 2016. године.

Графикон 13.1. Вјештачко пошумљавање

13.3. Просјечна цијена проданих дрвних сортимената у државним шумама без ПДВ-а

	УКУПНО	Четинари	Лишњари
2012	79,92	97,96	65,29
2013	82,50	97,30	70,49
2014	82,67	96,08	70,16
2015	83,84	99,97	71,26
2016	82,94	96,91	70,41

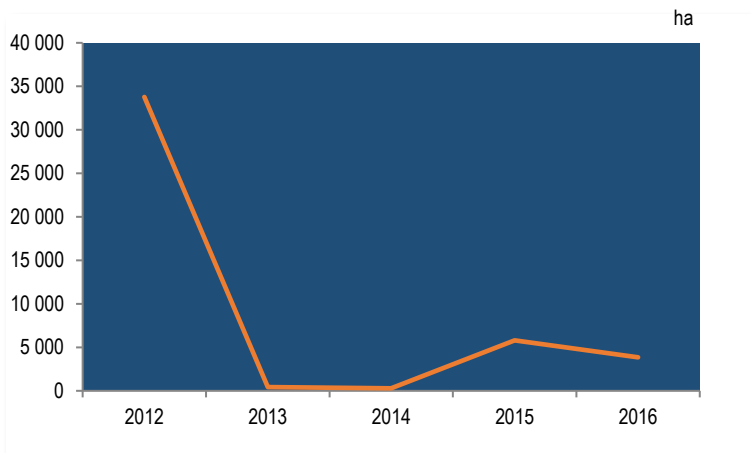
13.4. Бруто додата вриједност подручја шумарства*

	2012	2013	2014	2015	2016
Бруто додата вриједност шумарства, хиљ. КМ	109 337	124 264	129 640	143 534	148 434
Бруто домаћи производ у тржишним цијенама, хиљ. КМ	8 614 704	8 792 917	8 887 307	9 205 038	9 630 569
Структура, %	1,3	1,4	1,5	1,6	1,5

* Подаци за 2012-2015. годину ревидирани су према ESA 2010.

Према стандардној међународној трговинској класификацији (СМТК рев.4) комерцијално шумарство и индустрија¹⁾ заснована на дрвету као сировини учествују значајно у структури извоза Републике Српске у 2016. години са 16,2%, односно у износу од 466 милиона КМ.

¹⁾ Плуто и дрво, целулоза и отпацк од папира, производи од плута и дрвета и производи од папира, картона и целулозе (без намјештаја)

Графикон 13.2. Површине шума и шумског земљишта захваћене пожаром

Штете од пожара у 2016. години евидентиране су на површини од 3 860 ha, са оштећеном дрвном масом од 19 688 m³ и значајно су веће у односу на претходну годину.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

Стручњаци су израчунали како једно стабло са површином лишћа од 150 m² за 100 година произведе кисеоника колико је човјеку потребно за 20 година живота. Такође, 1 ha високе шуме дневно потроши око 4 тоне CO₂, а ослободи око 3 тоне O₂. Према овој рачуници само високе шуме са природном обновом у Републици Српској годишње потроше око 600 милиона тона CO₂, а ослободе око 500 милиона тона O₂.

„Природа је сирова, људи немогући.“

Један од најзначајнијих природних ресурса сваке земље је водно богатство. Вода као потреба индустрије, пољопривреде, целокупне економије и човјека уопште, чини основу живота на Земљи. У условима све интензивнијих климатских промјена и повећања броја становника планете, расположиви водни ресурси постају, међутим, угрожени. Све већа популација захтијева и веће количине питке воде, узрокујући, при том, веће загађење вода. Самим тим, све је значајнија потреба повећања удјела третираних у испуштеним отпадним водама како би се смањило оптерећење водних ресурса органским загађивачима и нутријентима.

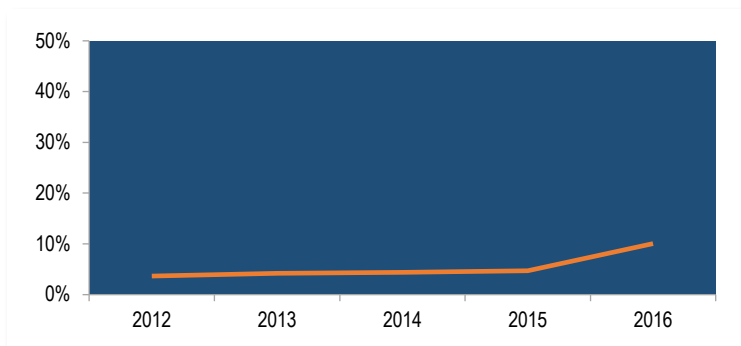
Насупрот глобалним проблемима недостатка питке воде и повећања загађења узрокованог порастом свјетске популације, Република Српска се сусреће са изазовом успостављања одговарајућег система управљања отпадним водама.

Отпадне комуналне воде

Током периода 2012-2016. година, количина испуштене отпадне комуналне воде у Републици Српској показује тренд благог пада. Истовремено, количина отпадне комуналне воде која се пречисти прије испуштања у водопријемнике показује видљив пораст током истог периода. Нарочито повећање биљежи се у 2016. години, када је уддио третиране у укупно испуштеној отпадној комуналној води порастао на 10,1%. Само годину дана прије, тај проценат износио је тек 4,7%.

Највећи дио отпадних комуналних вода, преко 90%, третира се секундарним поступком. Секундарни поступак, иначе, означава третман отпадних вода биолошким процесима са секундарним таложењем и друге процесе којима се биолошка потрошња кисеоника (БПК) смањује за најмање 70% и хемијска потрошња кисеоника (ХПК) за најмање 75%.

Терцијарни третман, којим се пречишћава преосталих 10% отпадних комуналних вода у Републици Српској, подразумеива додатно третирање азота и/или фосфора након секундарног пречишћавања отпадних вода, као и уклањање других загађивача који утичу на квалитет воде као што су микробиолошко загађење, боја итд.

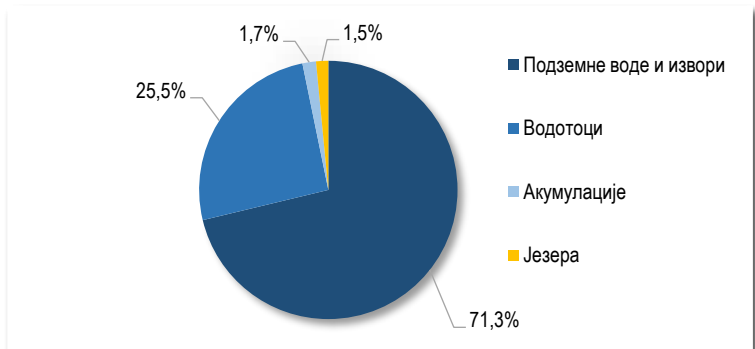
Графикон 14.1. Пречишћене отпадне комуналне воде

Графикон 14.2. Поступци пречишћавања отпадних комуналних вода

Ријеке и подземне воде – извори и водопријемници

Док су водотоци, односно ријеке, водопријемник за око 90% отпадних комуналних вода, подземне воде представљају извор за нешто више од 70% укупно захваћених вода у систему јавног водоснабдијевања. Овај удио није се значајно мијењао током периода 2012-2016. година.

Графикон 14.3. Извори воде у систему јавног водоснабдијевања, 2016.

У случају индустријских предузећа, површинске воде су истовремено најзаступљенији и извор и реципијент. Преко 80% отпадне индустријске воде прође кроз неки облик третмана прије испуштања.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

У 2016. години у Републици Српској је пречишћено 113,1% више отпадне комуналне воде него претходне године.

15 ИНДУСТРИЈА

„Ко чини добро од њега се још више добра очекује.“

Индустријска производња у 2016. години порасла је за 8,1% у односу на 2015. годину

Индустријска производња је у претходних пет година биљежила стални раст, изузев 2012. године када је евидентиран пад. У 2016. години у односу на 2015. годину, остварено је повећање од 8,1%.

Најзначајнија је производња електричне енергије, прерада дрвета, производа од метала, прехранбених производа, вађење угља, вађење руда метала, производња деривата нафте и производња обуће.

Поређења ради, повећање индустријске производње, у истој години, забиљежено је и у земљама окружења, и то у Србији (4,7%), БЈР Македонији (3,4%), Словенији (6,6%), Хрватској (5,3%), као и Федерацији БиХ (2,6%).

15.1. Индекси индустријске производње по подручјима КД

претходна година=100

Подручја КД	2012	2013	2014	2015	2016
ИНДУСТРИЈА УКУПНО	96,0	104,1	100,6	103,0	108,1
В	96,1	104,1	96,6	110,5	100,7
С	95,6	104,2	104,9	103,2	103,5
Д (осим гране 35.3)	96,3	101,1	91,0	99,0	125,3

15.2. Индекси индустријске производње по подручјима КД

2010=100

Подручја КД	2012	2013	2014	2015	2016
ИНДУСТРИЈА УКУПНО	100,5	104,7	105,4	108,6	117,4
В	113,6	118,3	114,3	126,3	127,2
С	99,8	103,9	109,1	112,5	116,4
Д (осим гране 35.3)	96,3	97,4	88,7	87,8	110,0

Учешће индустрије у укупном бруто домаћем производу Републике Српске износи 17,5%

Остварене инвестиције у нова стална средства у индустријским дјелатностима у 2016. години износе 480 милиона КМ, што је за 24,8% мање него у 2015. години.

Бруто додата вриједност индустријских дјелатности у 2016. години већа је у односу на 2015. годину за 11,8% и износи 1,7 милиона КМ, од чега највећи дио обухвата Прерађивачка индустрија (61,5%).

На крају 2016. године било је регистровано укупно 4 492 индустријских предузећа, од којих је 89,3% у приватном власништву.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

Улагања у индустрију у 2016. години чине 32,2% укупних инвестиција у Републици Српској.

У 2016. години у Регистар пословних субјеката уписано је и разврстано у индустријске дјелатности 161 пословни субјекат.

Прерађивачком индустријом бави се 90,7% индустријских предузећа, 4,1% Вађењем руда и камена, 4,2% Производњом и снабдијевањем електричном енергијом, гасом, паром и климатизацијом и 1,0% Рециклажом (прерадом) материјала.

У индустријским предузећима запослено је 27,6% од укупног броја радника у Републици Српској, односно 59 015 радника, од чега је 77,4% запослено у *Прерађивачкој индустрији*.

Према извјештајима индустријских предузећа, вриједност продаје индустријских производа у 2016. години износи 5,1 милијарди КМ, при чему производи *Прерађивачке индустрије* чине 71,9%. Вриједност продаје индустријских производа у 2016. години је већа за 5,1% у односу на 2015. годину.

Пет индустријских области остварује 64,6% укупне вриједности продаје индустријских производа, а то су Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација 23,0%, Производња прехранбених производа 16,2%, Производња кокса и рафинисаних нафтних производа 11,1%, затим Прерада дрвета и производа од дрвета и плута, осим намјештаја; производња предмета од сламе и плетарских материјала 7,8% и Производња готових металних производа, осим машина и опреме 6,5%.

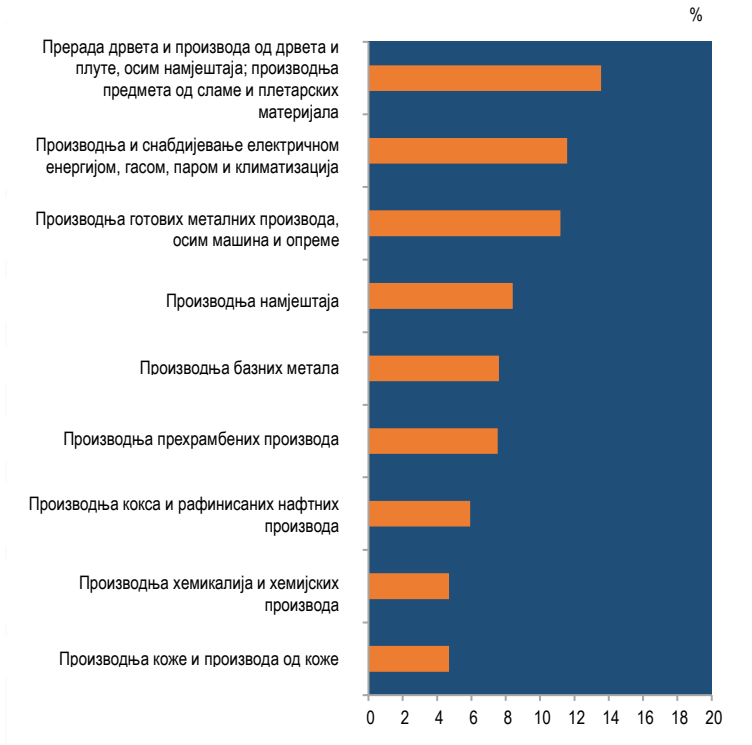
15.3. Вриједност продаје по индустријским областима

млн. KM

ИНДУСТРИЈСКЕ ОБЛАСТИ	2012	2013	2014	2015	2016
ИНДУСТРИЈА УКУПНО	5 032	4 901	5 185	4 874	5 138
Вађење угља и лигнита (мрког угља)	61	63	72	75	51
Вађење руда метала	135	141	137	147	132
Вађење осталих руда и камена	32	33	32	36	35
Помоћне услужне дјелатности у вађењу руда и камена	-	-	-	-	-
Производња прехранбених производа	609	649	703	790	834
Производња пића	72	76	80	93	102
Производња дуванских производа	4	5	3	18	19
Производња текстила	36	28	29	31	37
Производња одјеће	33	41	49	64	50
Производња коже и предмета од коже	71	95	113	107	124
Прерада дрвета и производи од дрвета и плуте	269	290	337	358	398
Производња папира и производа од папира	103	108	114	118	118
Штампање и умножавање снимљених записа	14	12	30	21	28
Производња кокса и рафинисаних нафтних производа	1 331	1 174	1 116	661	570
Производња хемикалија и хемијских производа	60	52	76	93	133
Производња фармацеутских производа и препарата	38	42	34	37	50
Производња производа од гуме и пластичних маса	81	84	99	126	145
Производња осталих производа од неметалних минерала	125	89	106	112	128
Производња базних метала	274	230	194	168	163
Производња готових металних производа, осим машина и опреме	257	262	293	299	335
Производња рачунара, електронских и оптичких производа	7	8	7	8	9
Производња електричне опреме	51	59	77	71	78
Производња машина и опреме, д.н.	46	46	50	55	64
Производња моторних возила, приколица и полуприколица	26	31	32	31	28
Производња осталих саобраћајних средстава	7	11	15	12	11
Производња намјештаја	136	149	168	183	207
Остала прерађивачка индустрија	12	13	14	14	17
Поправка и инсталација машина и опреме	74	49	47	46	49
Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација	1 030	1 026	1 125	1 059	1 181
Рециклажа (прерада) материјала	38	35	33	40	40

Извоз индустријских предузећа чини 36,7% њихове укупне вриједности продаје

Индустријска предузећа су у 2016. години остварила извоз од 1,9 милиона КМ, од чега је 84,3% остварено у Прерађивачкој индустрији.

Графикон 15.1. Индустријске области са највећим учешћем извоза у укупном извозу индустријских предузећа, 2016.

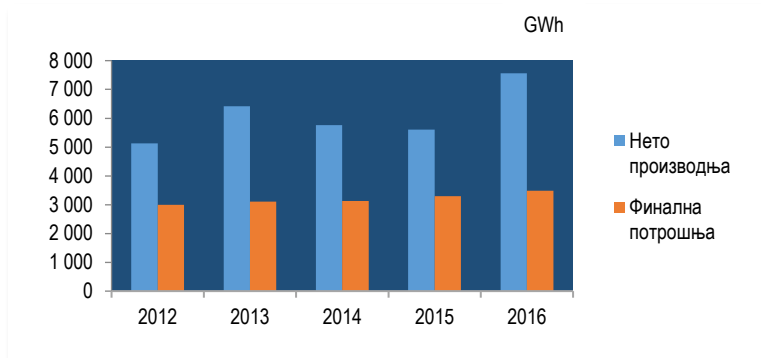
16 ЕНЕРГЕТИКА

„Док год има мрака, има и сванућа.“

Потрошња електричне енергије у Републици Српској у потпуности је обезбијеђена производњом из властитих извора, а знатан дио се пласира у извоз. У 2016. години регистрован је значајан пораст производње електричне енергије захваљујући стављању у погон нове термоелектране.

Укупна нето производња електричне енергије у 2016. години износила је 7 565 GWh. У структури укупне нето производње термоелектране су учествовале са 63,8%, хидроелектране са 35,4%, индустријске енергане са 0,7% а соларне електране са 0,1%.

У протеклим годинама примјетан је стални раст финалне потрошње електричне енергије.

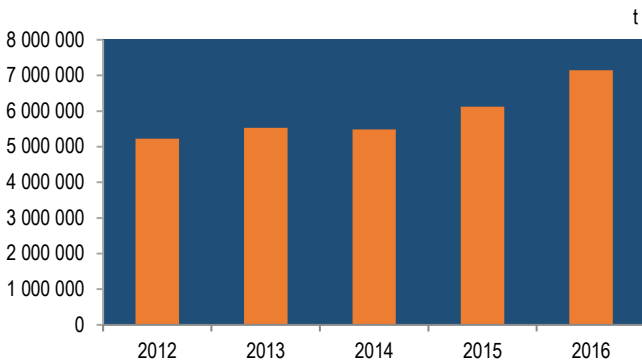
Графикон 16.1. Нето производња и финална потрошња електричне енергије

Забилежен раст производње угља у рудницима

У односу на 2015. годину производња угља у 2016. години већа је за 16,6% и највећа је остварена производња у рудницима у посљедњих десет година.

Од укупно расположиве количине угља у Републици Српској око 95% троши се за производњу енергије, док се остатак користи у широкој потрошњи.

Највећи потрошач угља у оквиру финалне потрошње је индустрија са учешћем од 46,9%.

Графикон 16.2. Производња угља

Расте производња топлоте добијене из биомасе

Будући да Република Српска нема сопствених извора природног гаса сву потребну количину увози. У финалној потрошњи природног гаса највеће учешће има индустрија са 94,1% док је преосталих 5,9% распоређено на домаћинства и остале потрошаче.

Производња топлотне енергије добијене из мазута је у сталном паду док производња топлоте добијене из биомасе расте и њено учешће у укупној производњи у 2016. години је 31,2%.

У 2016. години у односу на 2015. годину производња топлотне енергије из биомасе је порасла за 46,7 %.

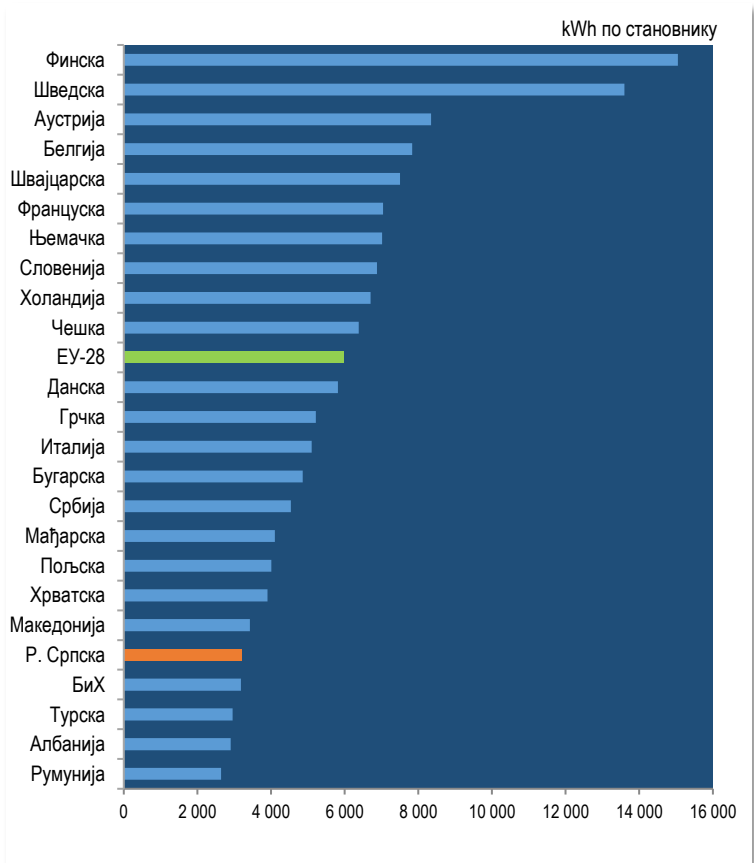
ДА ЛИ ЗНАТЕ?

Количина електричне енергије произведене у 2016. години у односу на 2015. годину је порасла за 35,8%.

16.1. Производња и финална потрошња горива и енергије

	2012	2013	2014	2015	2016
Производња горива и енергије					
Мрки угаљ (хиљ. t)	2 201	2 194	2 001	2 239	2 240
Лигнит (хиљ. t)	3 024	3 334	3 484	3 887	4 902
Електрична енергија ¹⁾ (GWh)	5 130	6 416	5 758	5 610	7 565
Хидроелектране ¹⁾ (GWh)	1 878	3 004	2 612	2 267	2 680
Термоелектране ¹⁾ (GWh)	3 252	3 390	3 134	3 298	4 828
Соларне електране ¹⁾ (GWh)	-	-	-	-	4
Остала производња ¹⁾ (GWh)	-	22	12	45	53
Топлота (TJ)	1 806	1 697	1 378	1 488	1 521
Финална потрошња горива и енергије					
Мрки угаљ (хиљ. t)	71	171	175	242	168
Лигнит (хиљ. t)	133	94	118	112	121
Електрична енергија (GWh)	3 000	3 104	3 129	3 293	3 489
Топлота (TJ)	1 506	1 433	1 246	1 425*	1 457
Природни гас (хиљ. Sm ³)	58 755	21 923	27 655	42 511	59 223

¹⁾ Производња на прагу

Графикон 16.3. Потрошња електричне енергије по становнику, 2015. (IEA)

У 2016. години око 300 милиона КМ је уложено у енергетику

Остварене инвестиције у нова стална средства у енергетику (области 05, 19 и 35) износе око 300 милиона КМ, што чини 17,6% укупно остварених инвестиција у нова стална средства у Републици Српској у 2016. години.

Учешће енергетике у укупном бруто домаћем производу је 6,0%.

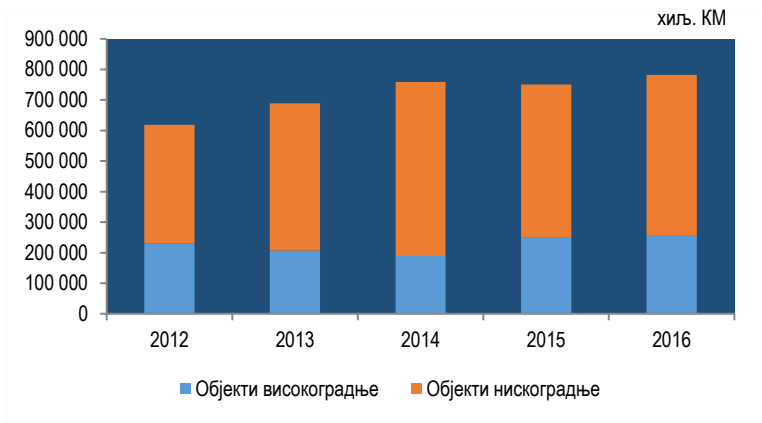
Око 12 хиљада радника запослено је у енергетици што представља око 6% од укупно запослених у Републици Српској. Број запослених у енергетици у 2016. години у поређењу са 2015. годином мањи је за 1,5%.

„Од свега што човек у животном нагону подиже и гради, ништа није у мојим очима боље и вредније од мостова. Они су важнији од кућа, светији, општији од храмова. Сваџији и према сваком једнаки, корисни, подигнути увек смислено, на месту на коме се укршта највећи број људских потреба, истрајнији су од других грађевина и не служе ничем што је тајно и зло.“

Вриједност извршених грађевинских радова у Републици Српској биљежи раст од 4,2% у 2016. години, у односу на 2015. годину. Објекти нискоградње чине 67,3% укупне вриједности извршених радова која биљежи раст од 5,5%, док је код објеката високоградње евидентиран раст од 1,6%. У исто вријеме дошло је до пада броја ангажованих радника на градилиштима за 11,6%.

Учешће бруто додате вриједности грађевинарства у формирању бруто домаћег производа Републике Српске у 2016. години износи 4,9%, а остварене инвестиције у нова стална средства у грађевинарству учествују са 22,4% укупно остварених инвестиција.

Графикон 17.1. Вриједност извршених радова

Број завршених станова већи је за 31,9% у 2016. години у односу на претходну годину, а пад стамбене изградње забиљежен је код једнособних станова (13,0%). У структури завршених станова највећи удио односи се на двособне станове (43,0%), затим слиједи једнособни станови са 26,9%, док су остало трособни и вишесобни станови.

17.1. Завршени станови према броју соба

	Јединица мјере	2015	2016
УКУПНО	број	1 227	1 618
	m ²	63 387	89 487
Једнособни станови	број	501	436
	m ²	19 191	16 179
Двособни станови	број	441	696
	m ²	22 849	35 315
Трособни станови	број	232	382
	m ²	15 862	26 548
Четворособни и вишесобни станови	број	53	104
	m ²	5 485	11 445

У грађевинарству је запослено 4,6% од укупног броја запослених у Републици Српској

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

Просјечна цијена продатих нових станова у 2016. години износила је 1 482 КМ/м² (са ПДВ-ом).

„Дуги су замршени рачуни и обрачуни између оних који имају а не дају и оних који немају ништа до својих потреба.“

Подаци о увозу и извозу односе се на пословне субјекте са сједиштем у Републици Српској.

Статистика спољне трговине обухвата сав промет робе која се извози из земље и која се увози у земљу, а која је хомогена према врсти производа, земљи поријекла, одредишту, начину плаћања и моменту преласка границе.

У складу са европским стандардима, подаци се обухватају према систему специјалне трговине, што значи да се поред редовног извоза и увоза, обухвата и извоз и увоз по основу процеса оплемењивања, тј. обрада и дорада, а искључује се привремени извоз и увоз.

Из укупне вриједности увоза и извоза искључен је увоз и извоз остварен од стране физичких лица.

Повећање извоза у 2016. години

У периоду од 2012. до 2016. године, извоз из Републике Српске стално је растао, осим у 2015. години.

У односу на 2015. годину, у 2016. години извоз је повећан за 9,8%, а увоз за 1,3%. Обим робне размијене Републике Српске са иностранством у 2016. години износио је 7,3 милијарди КМ, од чега се на извоз односи 2,9 милијарди КМ, а на увоз 4,4 милијарде КМ. Спољнотрговински дефицит Републике Српске у истој години износио је 1,6 милијарди КМ.

Република Српска је у 2016. години највише извозила у Италију 17,4%, Србију 12,5%, Њемачку 10,5%, Словенију 9,8% и Хрватску 8,9%.

У истој години, највише се увозило из Србије 18,2%, Русије 13,0%, Италије 12,3%, Њемачке 8,0% и Кине 6,1%.

Покривеност увоза извозом у 2016. години износила је 64,8%

Покривеност увоза извозом у Републици Српској, као и код већине земаља у окружењу, такође је повећана у 2016. години у односу на 2015. годину.

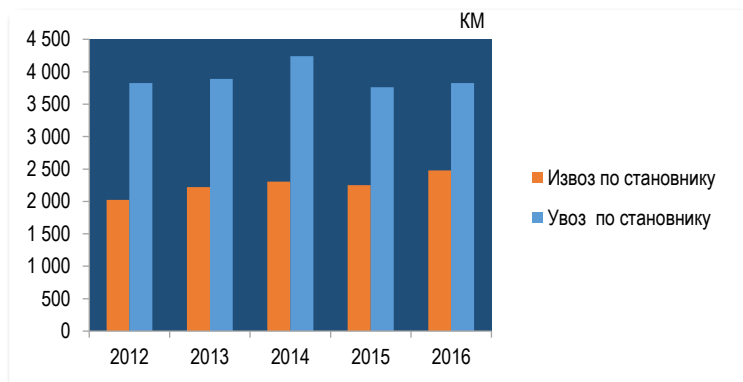
У робној размјени Републике Српске са иностранством у 2016. години највише су заступљени у извозу производи из одјељка Обућа, шешири и остала покривала главе, кишобрани, штапови, препарирано перје, умјетно цвијеће и производи од људске косе, а у увозу производи из одјељка Минерални производи.

У структури извоза у 2016. години, највише учествује одјељак Обућа, шешири и остала покривала главе, кишобрани, штапови, препарирано перје, умјетно цвијеће и производи од људске косе са 13,1%, затим одјељак Дрво; дрвени угаљ; плута и производи од сламе 13,0% и одјељак Прости метали и производи од простих метала 11,9%.

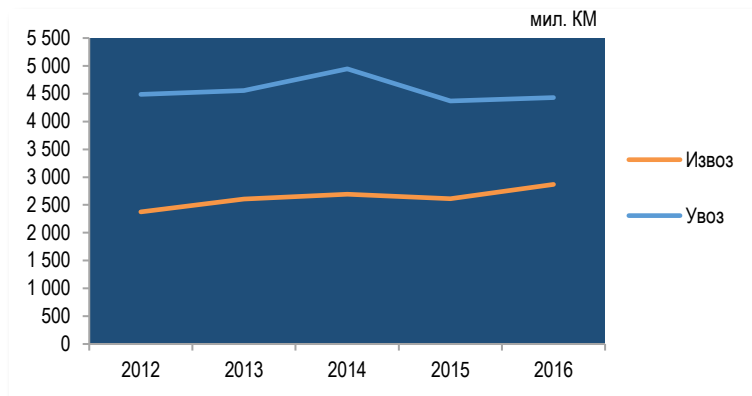
У структури увоза у истој години, највише учествује одјељак Минерални производи са 16,0%, затим одјељак Машине; електротехничка опрема; апарати за снимање и репродукцију слике и звука 13,0% и одјељак Производи хемијске или сродних индустрија 10,9%.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

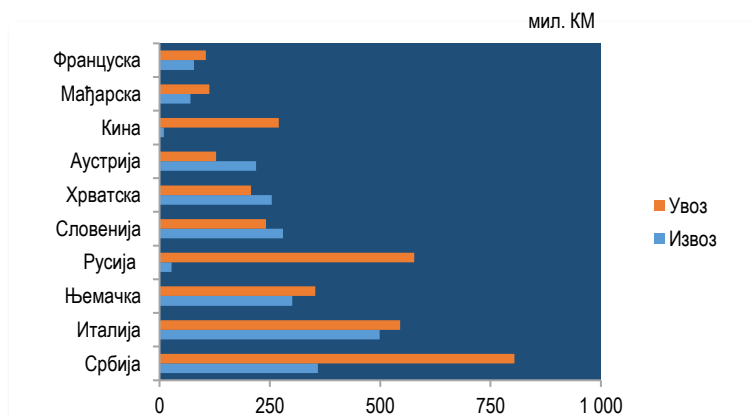
У 2016. години 91,2% укупног извоза из Републике Српске чини извоз у земље ЕУ и СЕФТА.

Графикон 18.1. Извоз и увоз по становнику

Графикон 18.2. Спољнотрговински биланс

Графикон 18.3. Земље са највећим учешћем у обиму робне размјене са Републиком Српском, 2016.

19 ДИСТРИБУТИВНА ТРГОВИНА

„Многи имају неки несвршен рачун са животом, али при том живот је увек њихов дужник.“

Дистрибутивна трговина је скуп свих облика трговинских активности, од набавке робе од произвођача до испоруке робе крајњим потрошачима на домаћем тржишту. Она обухвата трговину на велико за сопствене потребе, посредовање у трговини на велико, трговину на мало и поправку моторних возила и мотоцикала, те предмета за личну употребу у домаћинству.

Подаци о промету предузетника нису укључени у укупан промет.

Промет у трговини на мало у 2016. години у односу на базу 2010. годину номинално је био већи за 33,9%, а реално 36,5%. Промет у трговини на велико, мјерен номиналном стопом раста, у истом периоду био је мањи за 25,5%.

19.1. Индекси промета у дистрибутивној трговини по областима КД

	Дистрибутивна трговина, укупно	Трговина на велико и мало моторним возилима и мотоциклима, поправка моторних возила и мотоцикала	Трговина на велико, осим трговине моторним возилима и мотоциклима	Трговина на мало, осим трговине моторним возилима и мотоциклима	
				номинални	реални
2012	89,1	102,9	79,8	112,2	104,0
2013	88,5	101,8	78,2	135,0	126,1
2014	87,3	125,7	79,5	123,5	116,9
2015	87,9	125,0	77,8	123,3	121,7
2016	87,4	131,6	75,0	133,9	136,5

Графикон 19.1. Учешће промета према КД у укупном промету трговине на мало, 2016.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

У 2016. години око једне трећине промета трговине на мало односило се на потрошњу горива.

„Боже! Зашто си ми дао срце које ме без престанка вуче за даљином и лепотом невиђених крајева.“

Природне љепоте Републике Српске толико су очаравајуће да тога често нису свјесни ни њени становници. Навикли су ваљда на тај „мирис“, па им је и таква љепота нешто што се подразумијева. Након пројекције филма Емира Кустурице „На млијечном путу“ у Кану, готово сви критичари су се сложили у једном, главни јунак филма је – Природа. Управо је и јунакиња филма, Моника Белучи за висораван Морине, коју већ прозваше „Херцеговачки Тибет“, изјавила да није вјеровала да у Европи постоји тако дивна и недирнута природа. Е, то су ти невиђени крајеви о којима говори Андрић. Писали смо о Дрини, која ће тек постати велико туристичко благо, јер је у свом горњем току још нетакнута и неистражена.

За развој туризма свакако су потребни одлични рекламни филмови, одлучнији наступи, промоције, улагање у потребну инфраструктуру - али чињенице говоре да се ради на томе. Приоритет за сигуран долазак су путеви, а они се убрзано граде. Завршетком саобраћајне комуникације ка Сутјесци и Тјентишту, отворили су се не само путеви за фестивалски туризам, као нови вид туристичке понуде (веома посјећени ОК фест), него и приступ Перућици. Требиње и Андрићград постају незаобилазна туристичка одређишта. Оно што је евидентно, потребан је развој авио саобраћаја, за шта је неопходно заинтересовати нискобуџетне компаније.

Примјетно је да додатно улагање у капацитете и пратеће садржаје у Бањи Врућици даје резултате не само код бањског, него и конгресног туризма. Веома су посјећена и етно-села, као што су Станишићи код Бијељине и Котроманићево код Добоја. Значајна су улагања и на Јахорини, посебно кад је зимски туризам у питању, а у том виду туризма је све посјећенија и Козара. У Бањалуци су почели радови на највећем тржном центру на овом подручју, те се може очекивати да ће поред дивног Врбаса, Кастела и одличне гастрономске понуде, Бањалука употпунити понуду и тзв. „шопинг“ туризмом.

Организовањем спортских манифестација, као што су бициклическа трка, номинално прве категорије, Београд – Бањалука, полумаратона у бројним мјестима Српске и тзв. ултратрејл трке (Јахорина), развија се и спортски туризам, а да не говоримо колико ће евидентан пробој вина из Републике Српске на свјетске винске карте и све популарнији вински путеви и фестивали, утицати и на посјету љубитеља овог врхунског пића.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

Удио броја ноћења страних туриста у Републици Српској је у 2016. години износио 48,8% од укупног броја остварених ноћења, док је у 1997. години тај удио износио свега 23,8%.

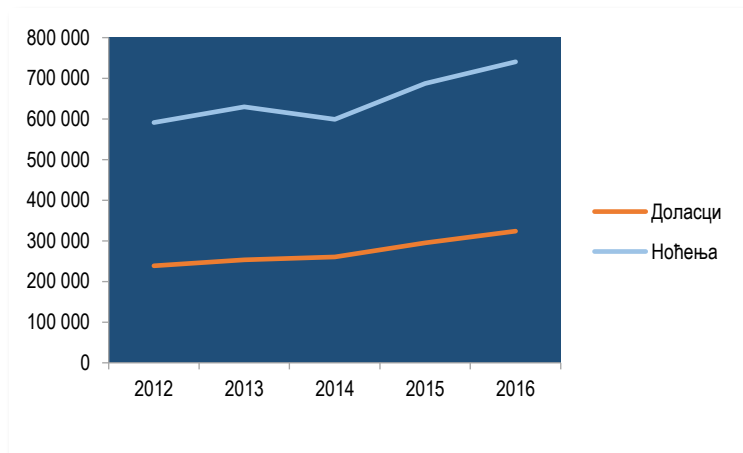

Све наведено, значајно је утицало или ће утицати, на пораст броја гостију у Републици Српској. Циљ је не само задржати госта и продужити његов боравак, него му дати и разлог да поново дође.

Неки путници се поново враћају у Републику Српску, јер једноставно воле овдашње људе које виде као највеће богатство.

У поређењу са 2015. годином, доласци туриста у 2016. години су повећани за 9,9%, а ноћења туриста за 7,8%. Од укупно остварених ноћења страних туриста, туристи из Србије биљеже највећи удио са 26,4%, слиједе туристи из Хрватске са удјелом од 22,5%, те туристи из Словеније са 9,0% удјела.

Биће значајно анализирати да ли ће се евидентан тренд раста долазака и ноћења туриста наставити и током наредне године.

Графикон 20.1. Доласци и ноћења туриста по годинама¹⁾

1) Од јануара 2013. године, објекти за смјештај у бањским мјестима у којима особе бораве ради медицинске рехабилитације, приказују доласке и ноћења само за особе које саме носе накнаду за тај боравак. За податке из 2012. године, извршен је прерачун података.

21 САОБРАЋАЈ И ВЕЗЕ

„Смисао и достојанство пута постоје само утолико уколико унемо да их нађемо сами у себи.“

Превоз путника и робе

У 2016. години превезено је око 28 милиона путника, односно 3,8% мање него претходне године. Градско-приградским превозом превезе се 80,1% од укупног броја путника.

21.1. Превоз путника и робе по гранама саобраћаја

	2012	2013	2014	2015	2016
Друмски и градски саобраћај					
Дужина путева, km ¹⁾	14 299	14 040	14 141*	14 226*	14 336
Превезени путници, хиљ.	32 612	31 745	29 752	29 568	28 477
Превезена роба, хиљ.тона	2 063	2 444	2 665	3 747	3 522
Жељезнички саобраћај					
Дужина пруге, km	426	426	426	426	417
Превезени путници, хиљ.	321	211	173	178	160
Превезена роба, хиљ.t	5 372	5 191	5 009	4 964	4 416
Услуге у ваздушном саобраћају					
Број летова	658	739	1 053	1 043	1 474
Број путника	6 397	8 734	27 734	22 793	21 697

¹⁾ Извор: Јединице локалне самоуправе, ЈП „Путеви Републике Српске“ и ЈП „Аутопутеви Републике Српске“

Превезено је 6,0% мање робе него у 2015. години, док је превоз робе жељезничким саобраћајем смањен за 11,0%. Жељезничким саобраћајем превезе се око 56% од укупно превезене робе.

Поштанске активности

Број писмоносних пошљики у 2016. години мањи је за 4,7%, док је број пакетских пошљики већи за 5,2% у односу на претходну годину.

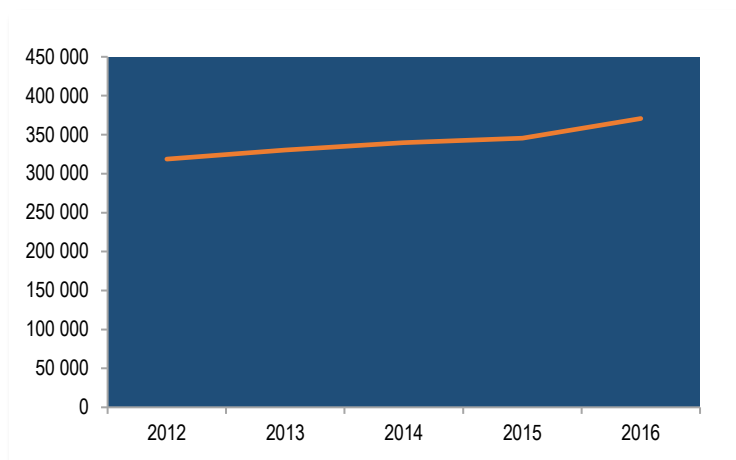

Графикон 21.1. Поштанске активности

Регистрована возила

У Републици Српској у 2016. години регистровано је 7,3% више возила него у 2015. години.

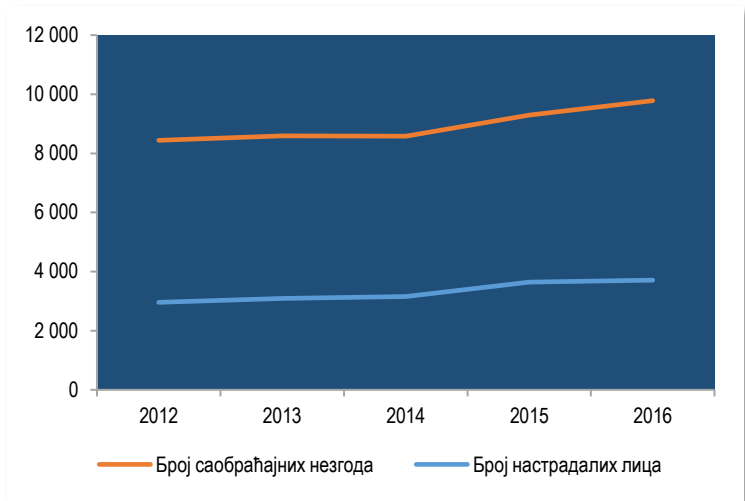
Од укупног броја регистрованих возила, чак 82,0% односи се на регистроване путничке аутомобиле.

Графикон 21.2. Укупан број регистрованих возила

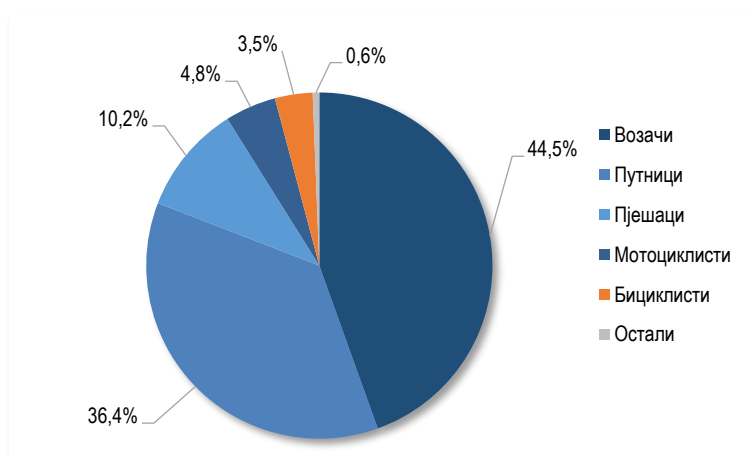
Саобраћајне незгоде

У Републици Српској у 2016. години број саобраћајних незгода већи је за 5,2% у односу на 2015. годину. Број погинулих лица у саобраћајним незгодама мањи је за 13,9%, а број повријеђених лица већи је за 2,5% у односу на претходну годину.

Графикон 21.3. Саобраћајне незгоде и настрадала лица

У саобраћајним незгодама у 2016. години свако треће лице које је изгубило живот било је старости преко 60 година. Најбројнији међу лицима погинулим у саобраћајним незгодама су возачи 44,5%. Најчешћи узрок саобраћајних незгода и даље је на првом мјесту неприлагођена брзина.

Графикон 21.4. Повријеђена лица према својству учесника у саобраћајној незгоди, 2016.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

Саобраћајне незгоде најчешће се догађају понедељком и четвртком.

„У деци се обнавља и чисти река човечанства.“

ПРЕДШКОЛСКО ВАСПИТАЊЕ И ОБРАЗОВАЊЕ

Систем предшколског васпитања и образовања у току 2016. године чинила је мрежа од 132 предшколске установе, од чега су 82 установе чији су оснивачи локалне заједнице и 50 установа чији су оснивачи приватна лица, удружења грађана или вјерске организације.

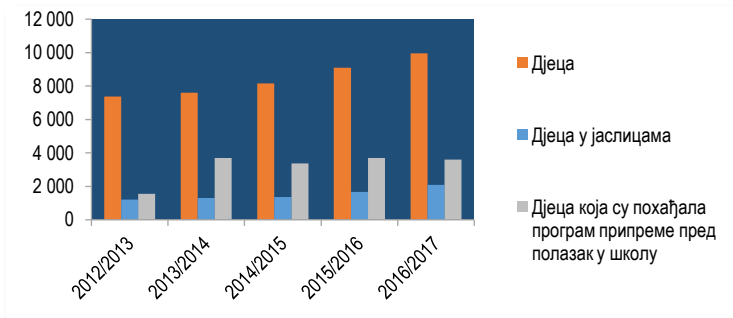
У предшколским установама у 2016/2017. години боравило је 9 953 дјеце, од чега је 5 184 мушких (52%) и 4 769 женских (48%). У 20 општина у Републици Српској нема предшколских установа.

У 2016/2017. години у предшколским установама било је запослено 1 518 лица, од чега је 794 васпитача.

У структури запослених у предшколским установама жене су чиниле 91,5%, што значи да је недовољна заступљеност васпитача али и других профила запослених мушког рода. Ово је, иначе, типична слика и у системима предшколског васпитања и образовања у развијеним земљама.

22.1. Предшколско васпитање и образовање

Школска година	Број установа	Дјеца	Женски	Дјеца у јаслицама	Програм припреме пред полазак у школу	Укупно запослени	Жене	Васпитачи
2012/2013	95	7 369	3 473	1 205	1 551	1 110	1 021	538
2013/2014	99	7 599	3 610	1 312	3 700	1 156	1 061	574
2014/2015	113	8 166	3 927	1 360	3 377	1 268	1 161	630
2015/2016	124	9 093	4 367	1 675	3 705	1 392	1 276	724
2016/2017	132	9 953	4 769	2 081	3 602	1 518	1 389	794

Графикон 22.1. Предшколско васпитање и образовање

ОСНОВНО ОБРАЗОВАЊЕ И ВАСПИТАЊЕ

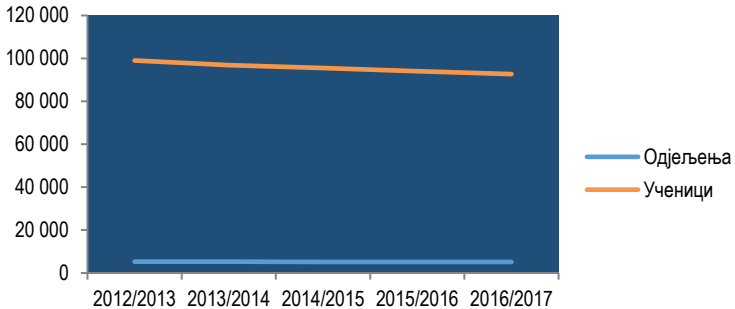
Смањена стопа рађања, негативан миграциони салдо, све мање склопљених бракова и све већи број развода само су неки од узрока који најдиректније утичу на смањење укупног броја становника, као и смањење броја дјеце која се уписују у основну школу. Због тога, статистика основног образовања у претходном петогодишњем периоду показује да тзв. „бијела куга“ постаје све озбиљнији проблем.

На почетку школске 2016/2017. године у односу на 2015/2016. годину, број ученика у основним школама био је мањи за 1 381 или 1,5%, број одјељења мањи за 30, а и број наставника мањи за два. Просјечан број ученика у одјељењу био је 18 док је тај просјек у земљама у ЕУ у исто вријеме од 25-30 ученика. Према Закону о основном образовању и васпитању одјељење истог разреда оптимално може да има 25 ученика, минимално 18, а максимално 30 ученика, односно 32 ученика у случају постојања само једног одјељења.

22.2. Основно образовање и васпитање на почетку школске године

	2012/2013	2013/2014	2014/2015	2015/2016	2016/2017
Број основних школа	727	721	720	708	701
Ученици	99 025	96 932	95 460	94 064	92 683
Одјељења	5 310	5 251	5 231	5 189	5 159
Наставници	8 448	8 535	8 138	8 181	8 179
Просјечан број ученика у одјељењу	19	18	18	18	18
Просјечан број ученика по наставнику	12	11	12	11	11

Графикон 22.2. Одјељења и ученици у основним школама

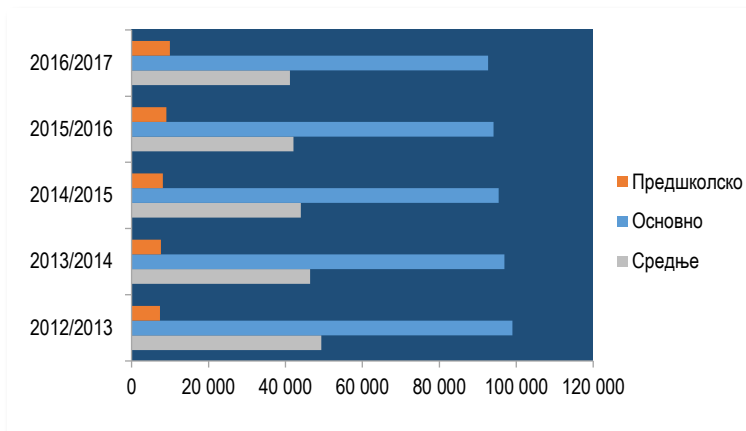
СРЕДЊЕ ОБРАЗОВАЊЕ И ВАСПИТАЊЕ

Основни циљ средњег образовања је развијање и јачање знања, способности и вјештина потребних за рад у струци, стицање међународно упоредивих нивоа знања, као и припрема за наставак школовања на високошколским установама.

У средњим школама на почетку школске 2016/2017. године, уписано је 41 136 ученика што је у односу на 2015/2016. годину мање за 4,5%. Највеће интересовање ученици показују, као и ранијих година, за гимназије, па је у гимназије уписано 9 443 ученика или 23,0%.

22.3. Средње образовање и васпитање на почетку школске године

	2012/2013	2013/2014	2014/2015	2015/2016	2016/2017
Број средњих школа	94	94	94	94	94
Ученици	49 367	46 421	43 975	42 089	41 136
Одјељења	1 963	1 872	1 869	1 794	1 826
Наставници	4 013	3 947	3 785	3 872	3 820
Просјечан број ученика у одјељењу	25	25	24	23	23
Просјечан број ученика по наставнику	12	12	12	11	11

Графикон 22.3. Дјеца-ученици у образовним установама на почетку школске године

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

У школској 2016/2017. години највише мушкараца уписало је занимање *аутомеханичар*, а жена занимање *фризер*.

Домови ученика и студентски домови

Домови ученика и студената су васпитно-образовне установе које омогућавају ученицима и студентима боравак, смјештај, исхрану и васпитање током школовања. Основна улога домова је да пруже ученицима и студентима, који су одвојени од породица, васпитно-образовани рад, смјештај, исхрану, услове за учење, завршавање школских обавеза, културне и спортске активности.

Кад се анализира коришћење домова ученика и студената према полу, закључује се да домове ученика више користе особе женског пола и тај проценат је 55,1%, док у студентским домовима тај проценат је већи и износи 58,4%.

22.4. Домови ученика и студентски домови

	2013	2014	2015	2016	2017
Домови	12	13	13	14	11
Ученици и студенти у домовима	3 291	3 342	3 223	3 204	3 715
Број соба	910	969	964	945	1 325
Број васпитача	26	28	29	29	26

ВИСОКО ОБРАЗОВАЊЕ**Наставља се тренд опадања броја уписаних студената на првом циклусу студија**

На високошколским установама у Републици Српској укупан број уписаних студената на сва три циклуса студија је 37 473, што је за 6,7% мање у односу на претходну школску годину. У школској 2016/2017. години настављен је тренд опадања броја уписаних студената на први циклус студија. Број студената, у односу на претходну школску годину, мањи је за 2 598 студената. На другом циклусу број студената смањен за 104 студента, док је на трећи циклус уписано 11 студената више.

Када посматрамо потпу структуру уписаних студената, на првом и другом циклусу већа је заступљеност жена, док је на трећем циклусу студија подједнака заступљеност мушкараца и жена.

У Републици Српској скоро 3/4 студената студира на јавним високошколским установама, њих 73,5%. Од укупно 21 високошколске установе у Републици Српској четири су јавне установе, а то су Универзитет у Бањој Луци, Универзитет у Источном Сарајеву, Висока медицинска школа у Приједору и Висока школа за туризам и хотелијерство у Требињу. На први циклус студија уписано је 34 792 студента, а нешто више од половине студената припада групи од 20 до 24 године старости.

Од укупног броја уписаних на други циклус студија, 59 студената уписано је на магистарске студије, на мастер студије је уписано 2 456 студената, док је на специјалистичке студије уписан 71 студент. Око 68% уписаних на студије другог циклуса чине лица млађа од 30 година.

На трећи циклус студија уписана су 95 докторанта, са подједнаком заступљеношћу мушкараца и жена. Око 62% уписаних на докторске студије, а посматрајући старост, налазе се у категоријама лица млађих од 39 година.

У 2016. години студирање је завршило 6 114 студената

На првом циклусу студија дипломирала су 5 474 студента. Више од половине дипломираних студената су жене (58%). Скоро половина студената у 2016. години дипломирала је из области Друштвене науке, пословање и право (45%), док је најмање дипломираних у области Услуге (3%).

Звање магистра наука, мастера, односно специјалисте у 2016. години стекло је 593 кандидата, од чега око 46% чине мушкарци. Звање доктора наука стекла су 47 кандидата.

Највећи број магистарских, мастер и специјалистичких радова био је из области Друштвених наука (38,8%), а најмањи из области Природних (4,7%) и Пољопривредних наука (3,7%).

Највећи број кандидата докторску дисертацију одбрао је у области Друштвених наука (48,9%), а најмањи број одбрањених дисертација је у областима Пољопривредних и Природних наука (2,1%).

На високошколским установама запослена су 2 775 наставника и сарадника

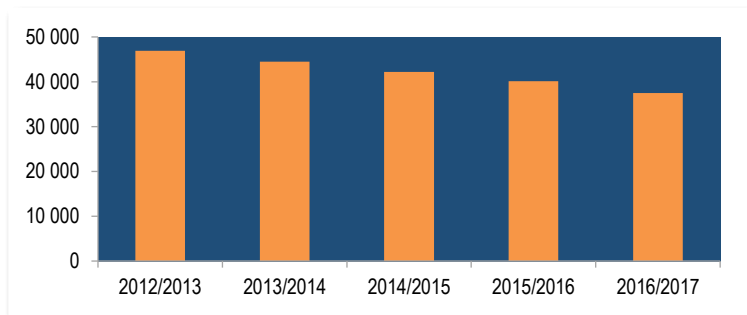
На високошколским установама у школској 2016/2017. години запослена су 2 775 наставника и сарадника. Изражено еквивалентом пуне запослености, укупан број наставника и сарадника је 2 147,5. Звање доцента има највећи број наставника (36%), док су међу сарадницима најбројнији виши асистенти (50%).

22.5. Уписани студенти у Републици Српској, школска 2016/2017.

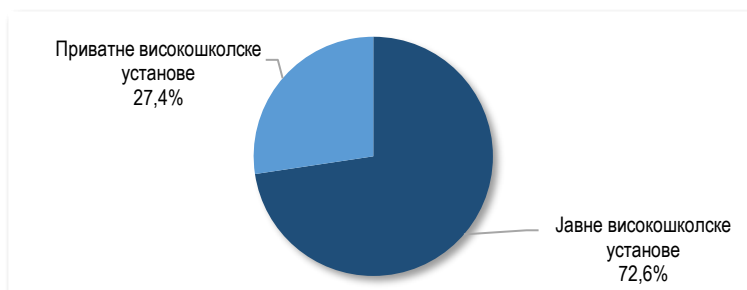
	Укупно уписани студенти		Стари програм		Болоњски програм	
	свега	женски	свега	женски	свега	женски
УКУПНО	37 473	21 196	1 085	644	36 388	20 552
I циклус	34 792	19 677	991	610	33 801	19 067
II циклус	2 586	1 473	59	22	2 527	1 451
III циклус	95	46	35	12	60	34

21.6. Дипломирани студенти, магистри наука, мастери, специјалисти и доктори наука, 2016.

	Дипломирани студенти		Магистри наука		Мастери		Специјалисти		Доктори наука	
	свега	женски	свега	женски	свега	женски	свега	женски	свега	женски
УКУПНО	5 474	3 185	72	29	420	220	101	69	47	20

Графикон 22.4. Уписани студенти на сва три циклуса студија у Републици Српској

Графикон 22.5. Уписани студенти у Републици Српској према облику својине високошколске установе, школска 2016/2017. година

23 КУЛТУРА И УМЈЕТНОСТ

„Вредност лепоте је у бескрајној разноликости видова у којима нам се јавља. У томе је и њена оплемењујућа снага и њена највећа драж.“

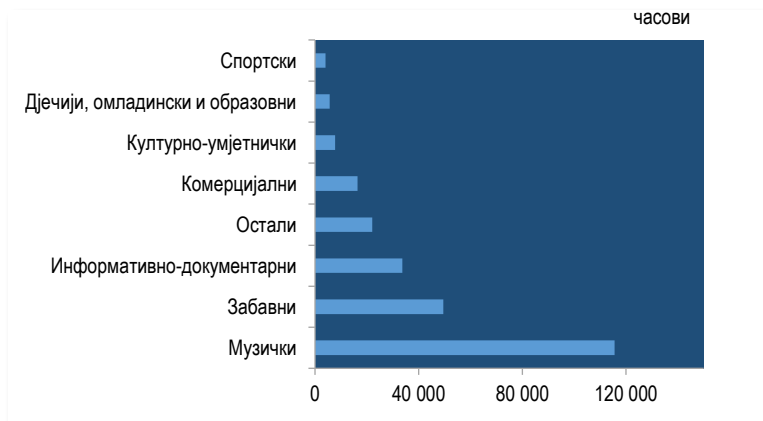
У Републици Српској је у 2016. години, у односу на 2015. годину, забиљежен тренд раста броја посјетилаца домаћих и страних филмова и представа у дјечијим и професионалним позориштима.

Број посјетилаца у биоскопима у 2016. години у односу на 2015. годину већи је за 150,8%, нарочито код страних филмова (160,1%).

Највећи број посјетилаца по једној представи (188) у 2016. години у односу на 2015. годину забиљежила су професионална позоришта.

Радио–станице су у 2016. години емитовале највише музички, забавни, информативно–документарни, комерцијални и културно–умјетнички програм, а најмање дјечији, омладински, образовни и спортски програм.

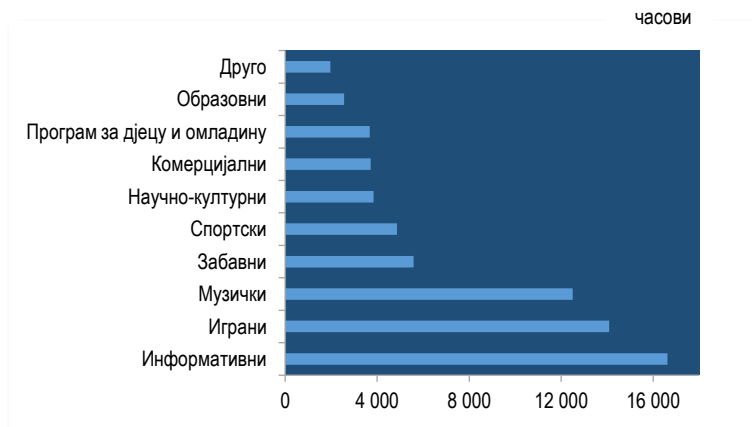
Број емитованих часова на радио–станицама у 2016. години, у односу на 2015. годину, мањи је за 5,7%.

Графикон 23.1. Емитовани програм радио–станица, 2016.

Телевизијске станице су у 2016. години највише емитовале информативни, играни, музички, забавни, спортски, научно-културни и комерцијални програм, а најмање програм за дјецу и образовни програм.

Број емитованих часова на телевизијским станицама у 2016. години, у односу на 2015. годину, већи је за 4,4%.

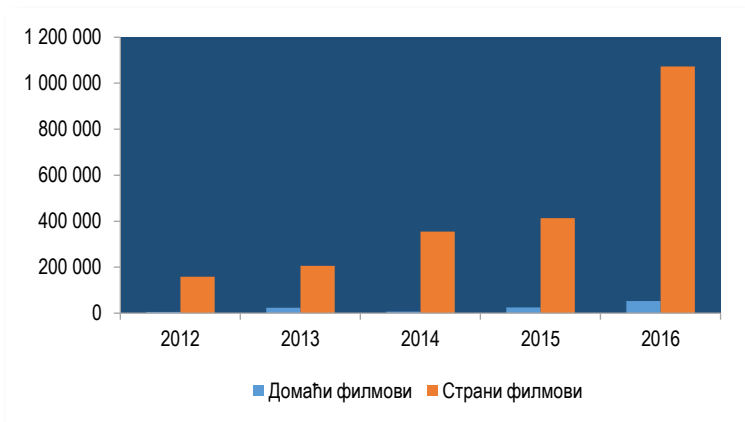

Графикон 23.2. Емитовани програм ТВ станица, 2016.

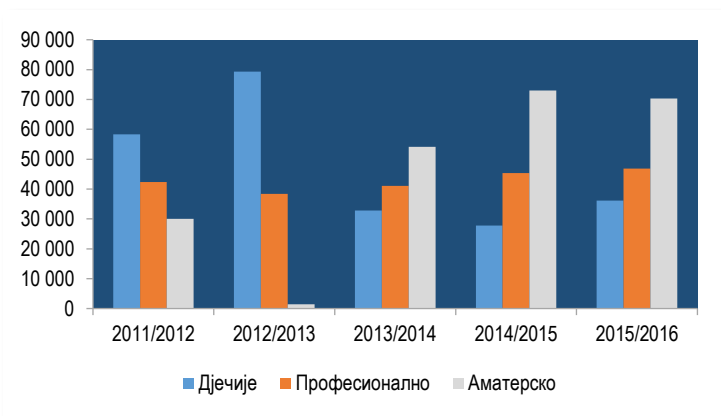
Број корисника књижног фонда библиотека у 2016. години, у односу на 2015. годину, мањи је за 2,5%.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

У Републици Српској је у 2016. години забиљежен раст броја посјетилаца домаћих и страних филмова.

Графикон 23.3. Посјетиоци биоскопа

Графикон 23.4. Посјетиоци позоришта

„Болест је сиротињска судбина, али и богаташка казна.“

У јавном здравству Републике Српске, у 2016. години било је запослено 13 398 медицинских радника и сарадника, од којих је око 39,6% у домовима здравља. Од укупног броја запослених, око 20,1% су доктори медицине. У истом периоду у приватним здравственим установама било је 2 361 запослених, од којих око 9,8% чине доктори медицине.

У служби опште и породичне медицине забиљежено је око 4,48 милиона посјета од којих се око 25,6% односи на прве посјете доктору. Прва посјета је контакт који се први пут оствари са доктором због обољења, стања или повреде. Лице у току једне године може због прегледа да учини више посјета доктору, али сваки пут због друге болести и тад се сматра да је то прва посјета због наведене болести.

У 2016. години, 198 819 лица закључило је лијечење у болницама, што је за око 0,1% мање него у 2015. години.

24.1. Доктори медицине у здравственим установама

	2015	2016
УКУПНО	2 737	2 761
У јавном здравству	2 491	2 530
У приватним амбулантима	246	231

Извор: Институт за јавно здравство Републике Српске

Највише случајева обољелих од варичела

Током 2016. године у Републици Српској евидентирано је око 13,0% мање пријављених случајева заразних и паразиталних болести у односу на 2015. годину.

Од укупног броја пријављених случајева у 2016. години највећи број обољелих је од варичела (око 5,4 хиљада), с тим да је овај удио за око 14,3% више него 2015. године.

У 2016. години у Републици Српској евидентирано је слабљење епидемије обољелих од морбила- малих богиња (B05) која је уочена током 2014. године. Удио обољелих од малих богиња у 2015. години био је 14,7% у укупном броју обољелих, док је 2016. године тај удио био око 0,1%.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

Укупан број стоматолога који њихову примарну дјелатност обављају у јавном здравству је у сталном порасту. Тако је у 2016. години укупан број стоматолога био већи за 9,3% него 2011. године, а чак 20,5% већи у односу на укупан број стоматолога у јавном здравству у 2006. години.

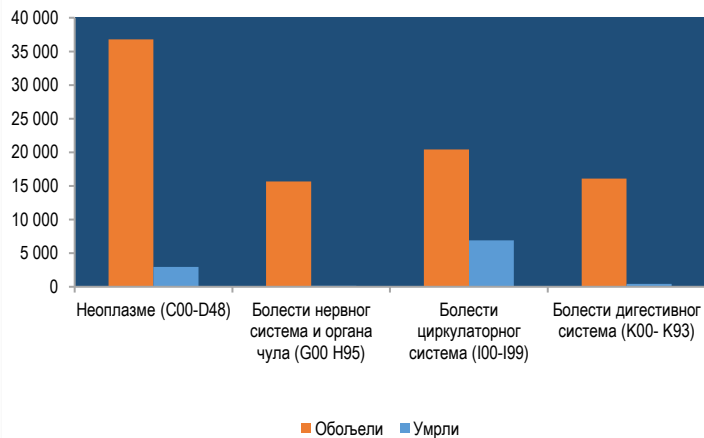
24.2. Пријављени случајеви заразних и паразиталних болести у Републици Српској

	Број пријављених случајева
2012	19 434
2013	16 707
2014	16 979
2015	16 418
2016	14 289

Извор: Институт за јавно здравство Републике Српске

Највише обољелих од неоплазми, а највише умрлих од болести циркулаторног система

У Републици Српској, у 2016. години, забиљежено је 188 515 обољелих. Од укупног броја обољелих, 19,5% је обољелих од неоплазми, од којих је у истом периоду умрло око 21,1% лица. Од посљедица болести циркулаторног система, од којих је у 2016. години обољело око 10,8% лица, умрло је 6 920 лица или око 49,5% од укупног броја умрлих.

Графикон 24.1. Морбидитет и морталитет према одређеним групама болести, 2016.

Извор података о морбидитету: Институт за јавно здравство Републике Српске

25 ЗДРАВСТВЕНО, ПЕНЗИЈСКО И ИНВАЛИДСКО ОСИГУРАЊЕ

„Ко је дугог века, тај надживи све, па и своје заслуге.“

Здравствено осигурање

У Републици Српској у 2016. години било је 917 000 здравствено осигураних лица, што представља повећање од 7 000 у односу на 2015. годину.

Осигураници који су користили своја права из здравственог осигурања у 2016. години били су привремено неспособни за рад 531 000 дана, у нешто више од 10 000 случајева.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

У Републици Српској је у 2016. години издато готово 309 хиљада рецепата више него у 2015. години.

25.1. Осигурана лица према категоријама здравственог осигурања (просјек)

Категорија осигурања	2012	2013	2014	2015	2016
УКУПНО	928 561	910 958	909 813	910 055	917 357
Активни осигураници	211 814	202 413	192 059	191 583	195 471
Уживаоци права из ПИО	204 577	205 663	206 867	214 574	211 044
Лица ван радног односа	158 992	167 130	171 096	176 631	183 318
Чланови породице носиоца осигурања	353 178	335 752	339 791	327 267	327 524

Извор: Фонд здравственог осигурања Републике Српске

25.2. Коришћење права из здравственог осигурања

	2012	2013	2014	2015	2016
Привремена неспособност за рад, број дана	578 208	473 978	440 186	528 964	531 360
Број издатих рецепата	6 690 369	6 636 527	6 128 173	6 573 847	6 882 844

Извор: Фонд здравственог осигурања Републике Српске

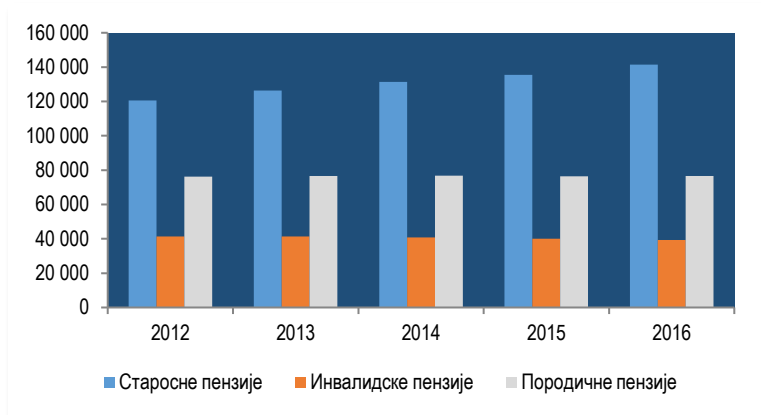
Пензијско и инвалидско осигурање

Укупан број корисника права на пензију последњег дана 2016. године био је већи од 257 000. Од тог броја, око 141 000 су корисници старосне пензије, око 39 000 корисници инвалидске пензије, а готово 77 000 су корисници породичне пензије.

Укупна просјечна пензија у 2016. години износила је 309 КМ, просјечна старосна пензија износила је 339 КМ, просјечна инвалидска пензија износила је 289 КМ, док је најнижа била просјечна породична пензија, 265 КМ.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

Од 141 427 корисника старосне пензије на дан 31.12. 2016. године, 52 159 особа су биле женског пола.

Графикон 25.1. Корисници права на пензију (стање 31. децембра)

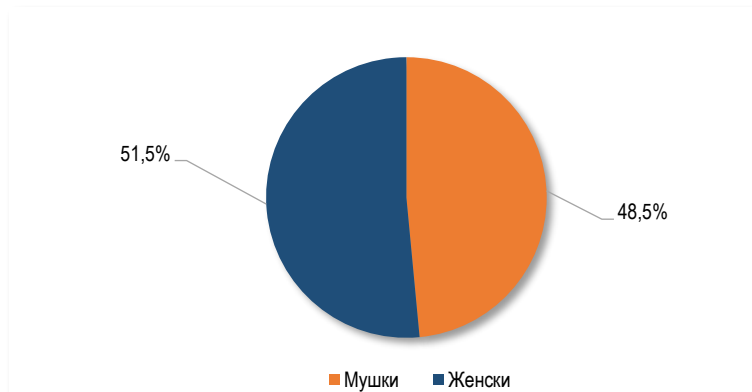
Извор: Фонд за пензијско и инвалидско осигурање Републике Српске

26 СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА

„Живот нам враћа само оно што ми другима дајемо.“

У Републици Српској, у 2016. години, један од облика социјалне заштите примало је 191 604 лица, од чега су корисници већином пунољетна лица и то 72,0%, док је малољетних корисника било 28,0%.

Посматрано по полу већи је удио женских корисника социјалне заштите

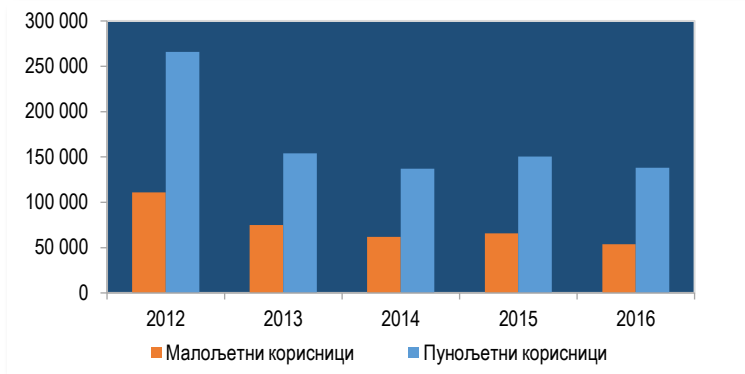
Графикон 26.1. Корисници социјалне заштите према полу, 2016.

Број корисника социјалне заштите у 2016. години умањен је за 11,3% у односу на 2015. годину.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

Током 2016. године, у Републици Српској усвојено је петнаесторо дјеце.

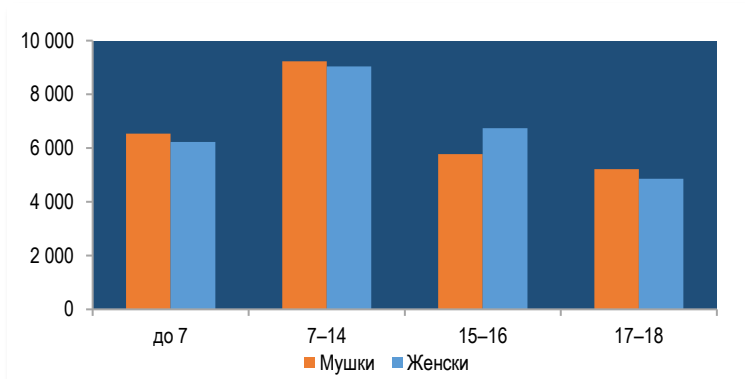
Број малољетних корисника умањен је за 18,2%, а број пунољетних корисника умањен је за 8,3%

Графикон 26.2. Број корисника социјалне заштите

Од 2012. године број корисника социјалне заштите у сталном је опадању. Од 2012. до 2016. године, број корисника умањен је за 49%.

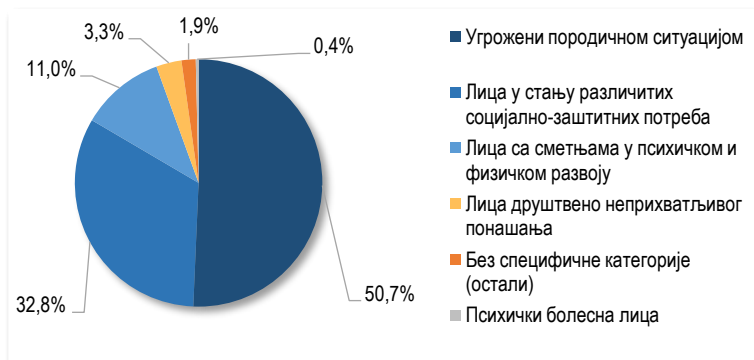
Током 2016. године евидентирано је 53 648 малољетних корисника социјалне заштите. Највише малољетних корисника је у категорији од 7-14 година старости, а најмање у категорији од 17-18 година.

Графикон 26.3. Малољетни корисници према полу и годинама старости, 2016.

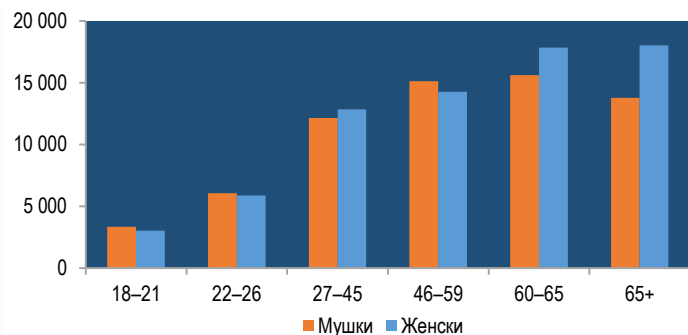
26 СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА

Посматрано по категоријама, највише малолетних корисника било је из категорије угрожених породичном ситуацијом (50,7%). Из исте категорије било је највише дјеце чији родитељи немају довољно прихода за издржавање (77,3%).

Графикон 26.4. Малољетни корисници према главним категоријама, 2016. (стање на крају године)

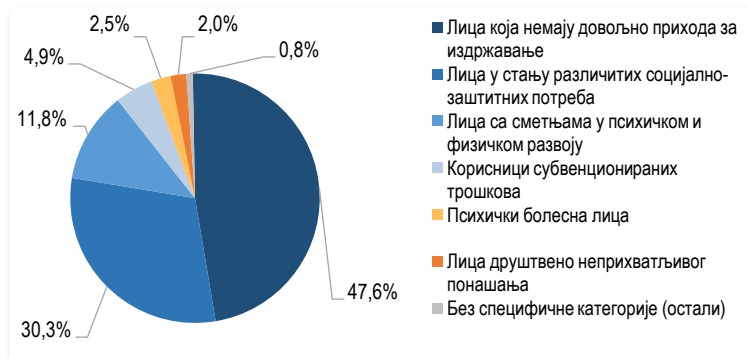
У 2016. години један од облика социјалне заштите примало је 137 956 пунољетних лица, од чега су најбројнији корисници лица старости од 60-65 година, док је најмањи број корисника старости од 18-21 године.

Графикон 26.5. Пунољетни корисници према полу и годинама старости, 2016.

Од пунољетних корисника, гледано по категоријама, највише је Лица која немају довољно прихода за издржавање (47,6%). У оквиру ове категорије најзаступљенија су Остала лица у стању социјалне потребе (25,2%).

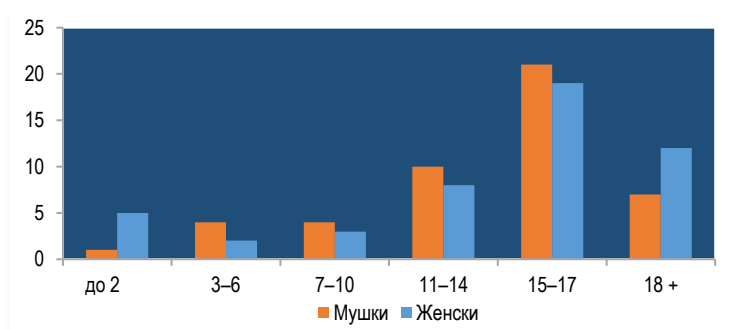

Графикон 26.6. Пунољетни корисници према главним категоријама, 2016. (стање на крају године)

Установе социјалне заштите

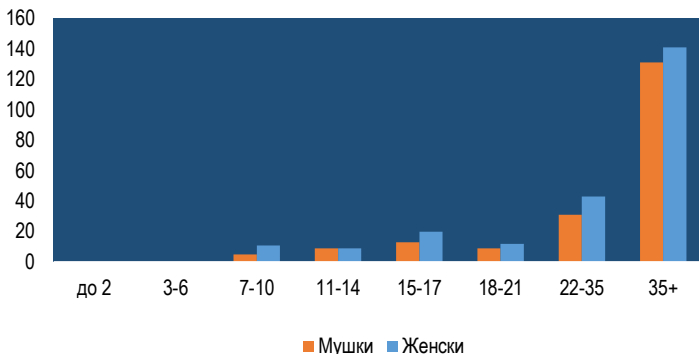
У 2016. години у домовима за дјецу и омладину било је смјештено 96 корисника. Највише их је старости од 15-17 година, а најмање старости до 2 и 3 до 6 година.

У домовима је већи удио женских корисника (51,0%).

Графикон 26.7. Корисници домова за дјецу и омладину према полу и старости, 2016.

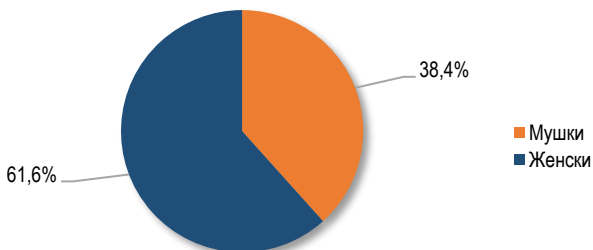
У установама социјалне заштите за инвалидну дјецу и омладину ометену у физичком и психичком развоју у 2016. години било је смјештено 434 лица, а највише их је старости изнад 35 година (62,7%).

Графикон 26.8. Корисници установа за инвалидну дјецу и омладину према полу и старости, 2016.

У установама за одрасла инвалидна лица током 2016. године био је смјештен 41 корисник, од којих су најзаступљенији физички инвалиди 80,5%.

Током 2016. године, 1 979 лица било је смјештено у установама социјалне заштите за одрасле и старије особе и то су већином жене (61,6%). Највише је корисника преко 80 година старости (885 лица).

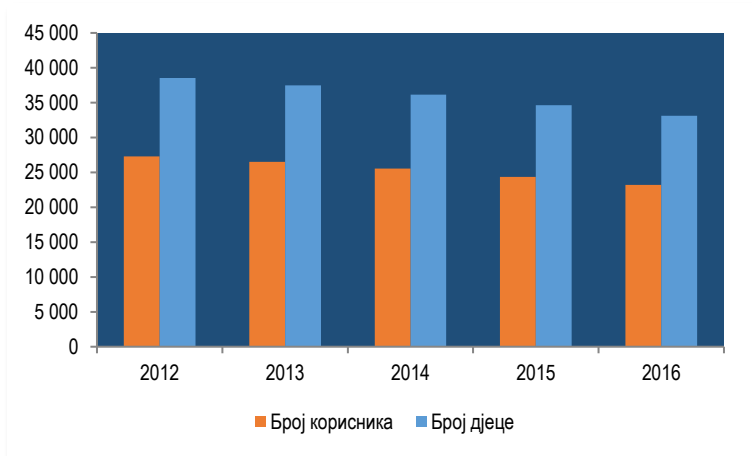
Графикон 26.9. Корисници установа за одрасла старија лица према полу, 2016.

Корисници додатака на дјецу

Укупан број корисника који су остваривали право на додатак на дјецу у 2016. години износи 23 202, а број дјеце која су користила право на додатак за дјецу у истој години је 33 125.

Током 2016. године укупан број корисника који остварују право на додатак на дјецу умањен је за 4,7%, док се број дјеце смањио за 4,4%.

Од 2012. године број корисника и број дјеце која остварују право на додатак на дјецу је у сталном опадању. Од 2012. до 2016. године број корисника умањен је за 15,0%, а број дјеце за 14,0%.

Графикон 26.10. Број корисника додатака на дјецу и број дјеце

27 ИСТРАЖИВАЊЕ И РАЗВОЈ

„Ћутање је тешко само онима који не мисле.“

Савремено тржиште карактеришу перманентна неизвјесност и потреба сталног прилагођавања, што је могуће остварити само системским улагањем у истраживање и иновације.

У 2016. години у Републици Српској за истраживање и развој потрошено је 16,7 милиона КМ, од чега је 11,3 милиона потрошено у пословном сектору

У Републици Српској у 2016. години бруто домаћи издаци за истраживање и развој износили су 16 736 000 КМ, од тога су текући издаци, који обухватају трошкове рада и трошкове накнада запосленима и остале текуће трошкове, износили 87,5% укупно утрошених средстава за истраживање и развој, а остатак су инвестициони издаци. Инвестициони издаци обухватају издатке за земљиште и грађевинске објекте, машине и опрему, патенте, лиценце, студије и пројекте, хардвер и софтвер, те остале инвестиционе издатке.

Од укупних бруто домаћих издатака за истраживање и развој, у пословном сектору потрошено је 68,0% укупних средстава, високом образовању 23,6%, државном сектору 4,9%, а непрофитном сектору 3,5%.

Бруто домаћи издаци највећи су у области *Инжењерство и технологија* (59,7%). *Инжењерство и технологија* је научна област која обухвата поља као што су грађевинарство и архитектура, материјали, електротехника, електроника и информационо инжењерство, затим машинско, хемијско, медицинско и инжењерство животне средине, индустријску и биотехнологију животне средине, нанотехнологију и остала инжењерства и технологије.

У 2016. години, на укупно 167 истраживачко-развојних радова, радило је 868 лица, односно изражено помоћу еквивалента пуне запослености 567,4 лица. Еквивалентом пуне запослености добијамо број лица који су на пословима истраживања и развоја радили пуно радно вријеме. Нешто више од половине радова припада примијењеним истраживањима која се предузимају ради стицања нових знања усмјерених на рјешавање неког практичног задатака, односно остварење неког практичног циља.

Од укупног броја запослених и ангажованих особа, које укључују истраживаче, стручне сараднике, техничко особље, руководеће особље и остале, 2/3 су истраживачи. Када се посматра научна област истраживачког рада половина истраживача запослена је у области *Инжењерство и технологија* (50,5%), док је највише ангажованих истраживача било у области *Природне науке*, њих 29,2%.

У периоду 2014 – 2016. године у Републици Српској 22,7% предузећа било је иновативно активно. Иновативност предузећа расте са њиховом величином.

Иновативно активна су предузећа која су увела иновацију производа и/или иновацију процеса и/или су започела или прекинула иновативне активности и/или иновацију у организацији и/или иновацију у маркетингу предузећа.

Технолошки иновативно активна предузећа, којих је у Републици Српској у периоду 2014 – 2016. године било 19,4%, су предузећа која су увела нови или значајно побољшани производ или услугу и/или нови или значајно побољшани начин производње или испоруке, односно предузећа која су започела иновативну активност или су је прекинула до краја 2016. године.

Нетехнолошки иновативно активна предузећа, којих је у посматраном периоду у Републици Српској било 15,9%, су предузећа која су увела нову организациону методу у пословној пракси и/или нови маркетиншки концепт или стратегију која се разликује од већ постојећих у предузећу.

У Републици Српској, у периоду 2014 – 2016, 77,3% предузећа уопште није спроводило иновативне активности. Већина предузећа није спроводила иновативне активности, јер нису постојали увјерљиви разлози за иновирање. Три четвртине неиновативних предузећа као разлог су означила слабу потражњу за иновацијама на тржишту, непостојање потребе због ранијих иновација предузећа или веома слабе конкуренције на тржишту, као и недостатак добрих идеја за иновације.

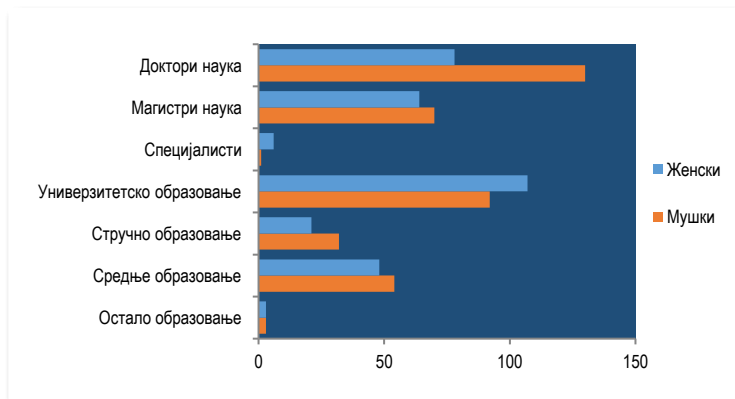
Остала предузећа која нису била иноватори, њих 23,6%, нису спроводили иновације због превеликих препрека.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

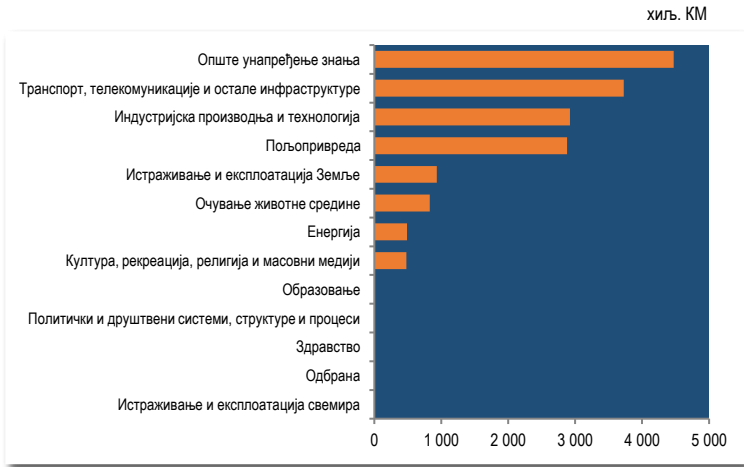
Предузећа која су у периоду 2014 – 2016. године била иновативно активна највише су набављала машине, опрему, софтвере и зграде, њих 78,4%.

27.1. Истраживање и развој у Републици Српској

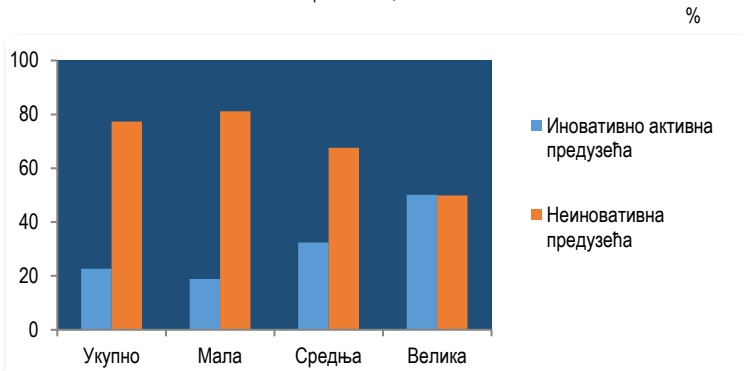
	Запослени на пословима истраживања и развоја				Истраживачко-развојни радови				Бруто домаћи издаци за истраживање и развој (хиљ. КМ)		
	свега	жене	истраживачи	жене	укупно	фундаментални	примјењени	развојни	укупно	текући издаци	инвести-циони издаци
2012	814	337	532	194	342	68	183	91	34 297	15 098	19 199
2013	1 014	456	675	288	309	28	168	113	49 035	12 487	36 548
2014	1 007	468	631	254	288	82	163	43	17 839	11 630	6 209
2015	884	368	559	220	237	46	119	72	17 935	14 547	3 388
2016	709	327	438	204	167	30	100	37	16 736	14 650	2 086

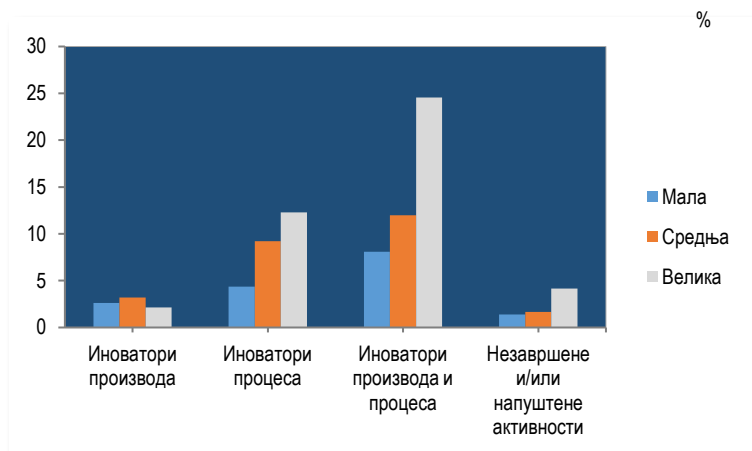
Графикон 27.1. Број запослених на пословима истраживања и развоја према степену образовања, 2016.

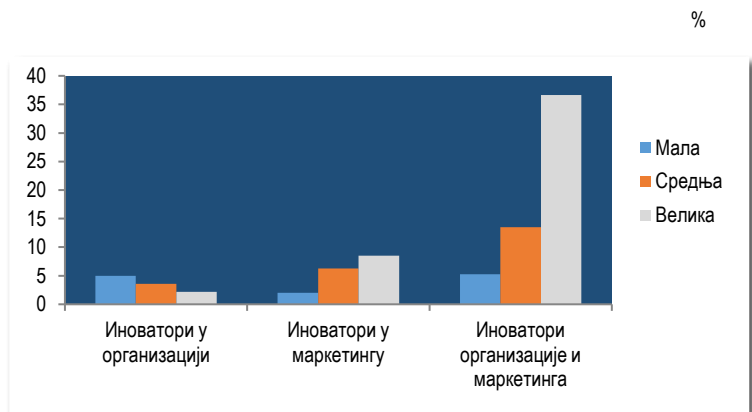
Графикон 27.2. Средства за истраживање и развој према друштвено – економским циљевима, 2016.

Графикон 27.3. Предузећа према величини предузећа и иновативној активности, 2014 – 2016.

Графикон 27.4. Технолошки иновативно активна предузећа према врсти иновације, 2014 – 2016.

Графикон 27.5. Нетехнолошки иновативно активна предузећа према врсти иновације, 2014 – 2016.

„Све су Дрине овог света криве; никада се оне неће моћи потпуно исправити, али и никад не смемо престати да их исправљамо.“

Борба против криминалитета и криминалних дјелатности, изражава се кроз откривање и расвјетљавање кривичних дјела, те процесуирање и кажњавање учиниоца кривичних дјела.

Кривично дјело увијек представља напад на друштвене и цивилизацијске вриједности којима свака држава настоји да осигура највећу могућу заштиту. Дакле, сви модерни правни пореци имају интерес и вољу да ефикасно реагују на угрожавање тих заштићених вриједности – санкционисањем кривичних дјела.

У вријеме кад савремени криминалитет постаје транс-национална појава, потреба реакције правне државе на његове појавне облике је све израженија.

Кривичноправна одговорност и изрицање санкција за учињена кривична дјела сходно законским рјешењима, из разумљивих разлога, посебно се утврђују и примјењују (а тако и статистички прате) у односу на пунољетне и малолетне учиниоце кривичних дјела.

ПУНОЉЕТНИ УЧИНИОЦИ

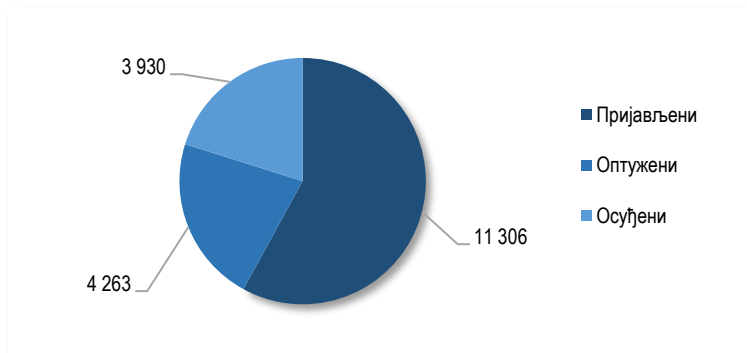
У 2016. години у надлежним тужилаштвима у Републици Српској ријешено је 11 306 кривичних пријава поднесених против пунољетних учинилаца. Од укупног броја у 26,9% случајева радило се о непознатим учиниоцима. Кривична дјела против имовине су као и претходне године, била најбројнија и на њих се односило чак 44,3% од укупног броја ријешених кривичних пријава.

У надлежним судовима, у истом периоду, оптужено је 4 263, а осуђено 3 930 учинилаца. Од укупног броја осуђених 92,9% били су мушкарци, од којих су 22,2% били старосне доби од 30 до 39 година. За кривична дјела против имовине терети се скоро сваки трећи оптужени учинилац. За кривична дјела против јавног реда и мира и кривична дјела против живота и тијела оптужен је сваки осми учинилац.

Код учинилаца који су проглашени кривим, најчешће изречена казна била је условна казна, а забиљежена је у 59,5% случајева. Новчана казна изречена је у 24,5%, а казна затвора у 15,3% случајева.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

У 2016. години је, поредећи је са 2015. годином, ријешено 40,6% мање кривичних пријава поднијетих због учињених кривичних дјела против животне средине.

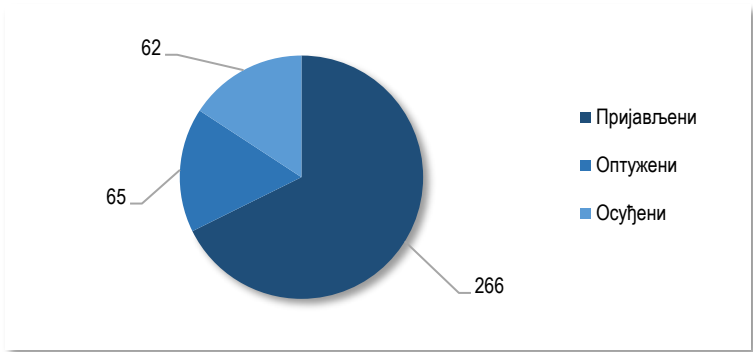
Графикон 28.1. Пунољетни учиноци кривичних дјела – пријављени, оптуђени и осуђени, 2016.

МАЛОЉЕТНИ УЧИНОЦИ

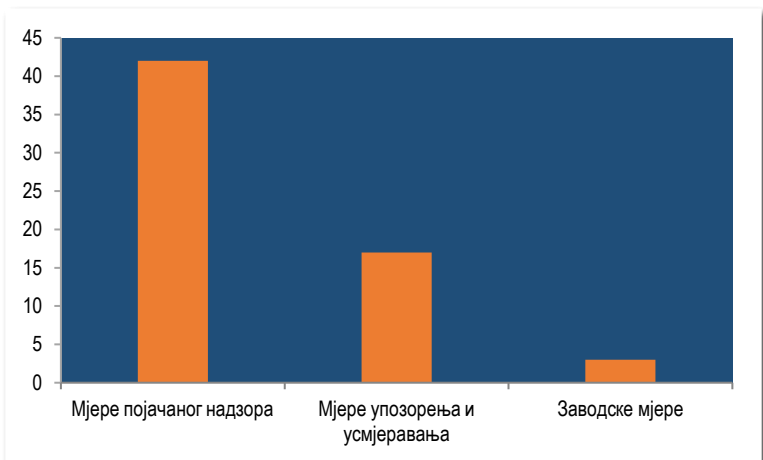
Од укупно 266 ријешених кривичних пријава за малољетна лица у 2016. години, 181 пријава односила се на старије малољетнике (од пуних 16 до непуних 18 година живота). У односу на укупан број пријављених, кривична дјела против имовине била су најбројнија, чак 64,3%. Друга по заступљености била су кривична дјела против живота и тијела са учешћем од 16,2% случајева.

Оптужница за учињено кривично дјело поднесена је против 65 малољетника, од чега је за 95,4% малољетника изречена васпитна мјера. У 3,1% случајева изречена је мјера безбједности, а у 1,5% случајева донесена је одлука о обустави поступка према малољетнику. За кривична дјела против имовине оптужено је 53,8%, а за кривична дјела против живота и тијела 16,9% малољетника.

Од укупно 62 изречене кривичне санкције, 98,4% изречено је учиноцима мушког пола. У 2016. години није изречена ниједна казна малољетничког затвора. Најчешће су изрицане васпитне мјере појачаног надзора 67,7%, потом мјере упозорења и усмјеравања 27,4% и заводске мјере 4,8%.

Графикон 28.2. Малољетни учиноци кривичних дјела – пријављени, оптужени и осуђени, 2016.

Графикон 28.3. Изречене кривичне санкције за малољетнике, 2016.

Поштовани корисници,

Ова публикација намијењена је широком кругу корисника и даје основне показатеље стања и промјена економског и друштвеног живота Републике Српске.

За податке у табелама и графиконима испод којих није наведен извор података, извор представљају редовне статистичке активности које спроводи Републички завод за статистику.

За табеле и графиконе који приказују податке прикупљене и обрађене од стране других овлашћених органа и организација, извор података је увијек наведен испод табеле, односно графикона.

Због боље прегледности, подаци у неким табелама и графиконима исказани су у већим јединицама мјере (хиљаде, милиони), а усљед заокруживања, укупни износи не слажу се увијек са збиром података за појединачне категорије.

Подаци који се дају по одређеним нивоима класификације дјелатности, исказани су према КД БиХ 2010, која садржајно и структурно у потпуности одговара ЕУ Статистичкој класификацији дјелатности NACE Rev.2.

Због усаглашавања са важећим прописима из области краткорочних статистика и ЕУ стандардима, Републички завод за статистику, од 2015. године, умјесто тромјесечног истраживања угоститељства спроводи истраживање „Квартални показатељи у хотелијерству и угоститељству“, са основним циљем редовне производње и објављивања релативних показатеља у тромјесечној динамици. Подаци новог истраживања повезани су са подацима за претходне године прерачуном преко стопа раста, што је омогућило очување серије индекса из области угоститељства.

Напомена: У поглављима у којима су табеларно приказани подаци у вези са КД БиХ, подручја класификације дјелатности приказана су словним ознакама по енглеском алфabetу, у складу са међународним означавањем, а пуно објашњење наведених ознака дато је у поглављу „Подручја дјелатности“.

Приликом коришћења података из ове публикације, молимо вас да наведете извор (Републички завод за статистику Републике Српске и назив публикације).

ЗНАКОВИ И СКРАЋЕНИЦЕ

-	нема појаве
...	не располага се податком
0	податак је мањи од 0,5 од дате јединице мјере
∅	просјек
( )	податак је мање поуздан - коефицијент варијације (CV) мањи од 0,2 а једнак или већи од 0,1 или изражено у процентима $10\% \leq CV < 20\%$
(( ))	податак је непоуздан - коефицијент варијације (CV) мањи од 0,3 а једнак или већи од 0,2 или изражено у процентима $20\% \leq CV < 30\%$
*	податак је екстремно непоуздан - коефицијент варијације (CV) једнак или већи од 0,3 или изражено у процентима $CV \geq 30\%$
:	подаци су статистички непоуздани (до 20 појава)
*	исправљен податак
***	повјерљив податак
1)	ознака за напомену у табели
°C	степен целзијуса
m	метар
m ²	квадратни метар
m ³	кубни метар
km	километар
km ²	квадратни километар
м.н.в.	метара надморске висине
ha	хектар
t	тона
kW	киловат
GWh	гигават час
Gg	гигаграм
CO _{2-екв}	еквивалентни угљен-диоксид
хиљ.	хиљаду
мил.	милион
млрд.	милијарду
ком.	комад
Sm ³	стандардни метар кубни гаса
АПД	Анкета о потрошњи домаћинства
АРС	Анкета о радној снази
БДП	Бруто домаћи производ
COICOP	Класификација личне потрошње према намјени
ISCED	Међународна стандардна класификација образовања
NACE Rev. 2	Европска класификација дјелатности
КМ	конвертибилна марка
КД	Класификација дјелатности

ПОДРУЧЈА ДЈЕЛАТНОСТИ¹⁾

A	Пољопривреда, шумарство и риболов
B	Вађење руда и камена
C	Прерађивачка индустрија
D	Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација
E	Снабдијевање водом, канализација, управљање отпадом и дјелатности санације (ремедијације) животне средине
F	Грађевинарство
G	Трговина на велико и на мало; поправка моторних возила и мотоцикала
H	Саобраћај и складиштење
I	Дјелатност пружања смјештаја, припреме и послуживања хране; хотелијерство и угоститељство
J	Информације и комуникације
K	Финансијске дјелатности и дјелатности осигурања
L	Пословање некретнинама
M	Стручне, научне и техничке дјелатности
N	Административне и помоћне услужне дјелатности
O	Јавна управа и одбрана; обавезно социјално осигурање
P	Образовање
Q	Дјелатности здравствене заштите и социјалног рада
R	Умјетност, забава и рекреација
S	Остале услужне дјелатности
T	Дјелатности домаћинства као послодаваца; дјелатности домаћинства која производе различиту робу и обављају различите услуге за сопствену употребу
U	Дјелатности екстериторијалних организација и органа

¹⁾ Према Уредби о класификацији дјелатности Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, број 8/14).

На крају, поштовани читаоци, желимо да у овој књизи имате при руци неколико мање познатих појмова из статистике – није их лоше знати.

ПОЈМОВИ

Статистика

Статистика је наука која се бави прикупљањем, анализом и тумачењем података варијабилних појава, заснована на теорији вјероватноће.

Статистички скуп

Статистички скуп (основни скуп или популација) је скуп свих елемената на којима се извјесна варијабилна појава испољава и статистички посматра.

Обиљежје

Особине по којима се јединице статистичког скупа међу собом *разликују*, а које су предмет статистичког истраживања, називамо обиљежјима (промјенљивим или варијаблама). Различити видови у којима се једно обиљежје може јавити називају се **модалитетима** или **вриједностима** тога обиљежја.

Статистички узорак

Статистички узорак представља *дио* статистичког скупа на основу чијих особина доносимо статистичке закључке о одговарајућим карактеристикама популације из које је изабран.

Репрезентативни узорак

Узорак је репрезентативан ако својим особинама вјерно одсликава особине статистичког скупа из којег је изабран.

Статистички попис

Статистичким пописом (енг. *census*) обухватају се све јединице скупа у одређеном моменту који се назива **критични моменат**.

Статистичке серије

Статистичке серије представљају низове података сређених по вриједностима обиљежја или хронологији. Ако су уређене по обиљежју представљају **серије структуре**, а ако су уређене по хронологији представљају **временске серије**.

Аритметичка средина

Аритметичка средина (енг. *arithmetic mean* или *mean*) је у пракси најчешће коришћена средња вредност. Популарно се још назива **просјек**. Израчунава се тако што се збир вриједности посматраног обилежја подијели њиховим бројем.

Геометријска средина

Геометријска средина представља мјеру централне тенденције која изравнава пропорционалне промјене између података посматране серије. Израчунава се тако што се вриједности обилежја међусобно помноже, а затим се из тог производа пронађе коријен са изложиоцем који је једнак броју посматраних јединица.

Медијана

Медијана је вриједност обилежја која се налази у средини серије чији су подаци сређени по величини. Дијели серију података на два једнака дијела (50% јединица су према вриједности обилежја мање, а 50% веће од медијане).

Варијанса

Варијанса показује просјек квадрата одступања свих података од њихове аритметичке средине.

Стандардна девијација

Стандардна девијација представља просјечно одступање свих појединачних података од њихове аритметичке средине. Стандардна девијација може се израчунати директно из варијансе, односно као позитивна вриједност квадратног коријена варијансе.

Индекси

Индекси су релативни бројеви који показују однос нивоа једне или више појава у текућем (посматраном) периоду у односу на базни период. Најчешће се исказују у процентима.

Текући период

Текући период (година, тромјесече, мјесец и сл.) је временски период у коме се посматра ниво појаве, док се период са којим се тај ниво пореди назива **базним периодом** или **базом**.

Просјечна стопа раста

Просјечна стопа раста (геометријска стопа раста) представља стопу по којој се појава просјечно повећава или смањује у периоду обухваћеним временском серијом.

Временске серије

Временске серије представљају низове нумеричких података о појави који су сложени хронолошким редослиједом у сукцесивним, једнаким, временским периодима.

Тренд

Тренд (секуларна тенденција) је развојна тенденција појаве у оквиру посматраног временског периода.

Десезонирање

Десезонирање је поступак којим се из оригиналних података временске серије одстрањује сезонски утицај. У мултипликативном моделу ово се постиже дијељењем оригиналних података са сезонским индексима и множењем са 100.

Извор: Ловрић, М.; Комић, Ј.; Стевић, С. (2006). Статистичка анализа – методи и примјена. Бања Лука: Економски факултет Универзитета у Бањој Луци.

Издаје Републички завод за статистику, Република Српска, Бања Лука, Вељка
Млађеновића 12д –Тел. +387 51 332 700 – Др Радмила Чичковић, директор –Тираж
300 – Излази годишње – Публикација је објављена и на интернету на адреси:
www.rzs.rs.ba – E-mail: stat@rzs.rs.ba – **Приликом коришћења података обавезно
навести извор**
